

הישיבה המאתיים-וארבעים-וחמש של הכנסת השישית

יום רביעי, כ"ג טבת תשכ"ח (24 ינואר 1968)

ירושלים, הכנסת, שעה 12.35

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד. נצר :

מ"מ מזכיר הכנסת ת. ליאור :
ברשות היושבת-ראש, הגני מתכבד להודיע כי היום הונח על שולחן הכנסת, מטעם משרד החקלאות, דו"ח על החקלאות – עם הדיון על חוק התקציב לשנת 1968/69.

הגני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. שאלות ותשובות

היו"ר ד. נצר :

היו"ר ד. נצר :
שאלה נוספת לחבר הכנסת תמיר.

נשמע עכשיו שאלות ותשובות.

1. השקעות צה"ל בהקמת מחנות צבא בשטחים המוחזקים

חבר הכנסת א. אבנרי שאל את שר הבטחון ביום כ"ז בחשוון תשכ"ח (30 בנובמבר 1967) :

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" מיום 24 בנובמבר 1967 נאמר, כי במסיבת עיתונאים שנערכה בהשתתפות עוזר שר הבטחון, רב-אלוף צבי צור, ומר שמואל דרור, ראש אגף בינוי ונכסים, הצהירו הדוברים כי צה"ל הש"קיע בשטחים המוחזקים מיליוני לירות, וזה בהקמת מחנות צבא, קווי מים ודלק וכו'.

שאלות הן :

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. האם ההשקעות הנ"ל נעשו בידיעת הממשלה ובאישורה?

שר הבטחון מ. דיין :

התשובה לשאלות 1 ו-2 היא חיובית.

2. אבידות צה"ל בהתנגשויות עם חבלנים

חבר הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום י"ז בכס"לו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967) :

יואל נא השר להשיבני :

1. מהו מספר אבידות צה"ל (בהרוגים ופצועים) מאז מלחמת ששת הימים כתוצאה מפעולות הטרור, החב"ל וההתנגשויות של ארגוני "אל-פתח", "עסיפה" ודומי"הם?

2. מה מספר ההרוגים מבין חברי ארגוני החבלה האלה ומספר פצועיהם בהתנגשויות עם צה"ל, משמור הג' בול ומגיני הישובים?

3. מה מספר החבלנים שנתפשו בעת הפעולות נגד החבלנים מאז המלחמה וכמה מהם אסורים?

שר הבטחון מ. דיין :

1. 21 הרוגים ו-76 פצועים.

2. 45 הרוגים ו-35 פצועים.

3. 1,250 איש, מהם נמצאים במאסר ו/או מעצר

1,241 איש.

יוסף תמיר (גח"ל) :

האם לדעת שר הבטחון העונשים המוטלים על החבלנים ואנשי "אל-פתח" יש בהם כדי להרתיע מפעולות כאלה?

שר הבטחון מ. דיין :

שאלתו של השואל איננה המשך לשאלתה שהשיבתי עליה. אני יכול להשיב על שאלה נוספת בעל-פה כשהיא מהווה המשך לשאלתה בכתב. זוהי שאלתה בפ"ני עצמה, הואילה נא להגיש אותה ואני אשיב עליה.

3. זהותו של הגוף המטפל בתמיכה משלימה לאלמנות ויתומים של חללי מלחמת ששת הימים

חברת הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הבטחון ביום כ' בכסלו תשכ"ח (22 בדצמבר 1967) :

אדם, ששמו וכתובתו שמורים עמי, רוצה לתרום לקרן לסיפוק צורכי אלמנות ויתומים של חללי מלחמת ששת הימים סכום של 10,000 ל"י. הנ"ל גיסה לברר מי הגוף המטפל במתן סעד לנ"ל בנוסף על התשלומים הקבועים בחוק, ולפי אילו קריטריונים. כל מאמציו לברר עניין זה עלו בתוהו.

אודה לך אם תשיבני :

1. מי הגוף שהוסמך על-ידך לטפל באלמנות ויתומים מים אלה במסגרת של תמיכה משלימה במקרים של צורך בכך, אם אמנם קיים גוף זה, ולפי אילו קריטריונים הוא פועל?

2. מהי הביקורת הפומבית עליו?

שר הבטחון מ. דיין :

1. הגוף שהוסמך על-ידי לטפל באלמנות ויתומים אף במסגרת של תמיכה משלימה הוא – שירותי שיקום והנצחה במשרד הבטחון. השירות פועל בנושא זה לפי קריטריונים הנקבעים מזמן לזמן, בהתאם לצרכים המשתנים.

2. הביקורת הפומבית עליו היא בידי מבקר המדינה.

שר-הבטחון מ. דיין :

1. גודרו, שולטו ונסגרו שטחים עד ניקויים וסריקתם; נוקו וטוהרו הצירים והמוצבים אשר נפתחו לתנועה; לאורך הצירים הוקמו שלטי אזהרה; מופעל כוח שמתפקידו לאתר שדות מוקשים בשטחים המוחזקים, לגדרם ולשלטם.

2. נעשית פעולת הסברה ענפה, כשהדגש מושם בהסברה מטעם משרד החינוך והתרבות על הסכנה לילדים.

3. התשובה חיובית.

6. הטרדת קהל המלווים על-ידי קבצנים בשערי בית-עלמין צבאי

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלניו שאלה את שר הבטחון ביום כ"ה בכסלו תשכ"ח (27 בדצמבר 1967) :

השתתפתי השבוע בהלווייתו של חייל צה"ל שנפל על משמרתו. ההלוויה התקיימה בבית-העלמין הצבאי בקרית-שאול. נחרדתי ונכלמתי כשקבצנים הטרידו את בני המשפחה השכולה, מכרים וידידים שהשתתפו בהלוויה, בקשקוש קופסאות ובהפצרות קולניות לנדבות. היה זה מחזה מזעזע שעורר את רוגזם של המלווים.

אתכבד לשאול את כבוד השר :

1. האם קיימות תקנות האוסרות על קבצנים להימצא בתוך בית-העלמין הצבאי או על-ידי שעריו?

2. אם כן — האם מוכן כבוד השר לדאוג לסילוק מיטריד זה, הפוגע בכבוד הנפטר ובני משפחתו?

שר-הבטחון מ. דיין :

1. לא.

2. ניתנו הוראות לאחראים על בתי-הקברות הצבאיים לדאוג שהמבקרים בהם לא יטרדו על-ידי קבצנים.

7. מקרה של הריגה בשוגג בלשכת העבודה ברמיח

חברת-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הבטחון ביום ב' בטבת תשכ"ח (3 בינואר 1968) :

בעתון "למרחב" מיום 31 בדצמבר 1967 נמסר שכ-תוצאה מיריות אזהרה שגורו על-ידי חיילים, שהוצבו לשמור על הסדר בלשכת העבודה ברמיח, נפגע איש אחד שמת לאחר מכן מפצעיו. סופר "למרחב" בנגב מוסר כי הסיבה להתפרעות בלשכה היא כפי הנראה האבטלה השוררת בימים האחרונים ברמיח, שנוצרה כתוצאה מצמצום העבודות על-ידי העירייה.

אי לזאת הנני לשאול את כבוד השר :

א. האם נערכה חקירה על נסיבות הריגתו של תו-שב רפיח בלשכת העבודה?

ב. אם כן — מה הן מסקנות החקירה?

ג. אם לא — האם מוכן השר לערוך חקירה בנידון?

ד. מה עושה משרד הבטחון להבטחת תעסוקה לתושבי רפיח?

4. צעירים חולים ומתחלים המקבלים פטור משירות חובה בצה"ל

חברת-הכנסת מ. ידיד שאל את שר הבטחון ביום כ' בכסלו תשכ"ח (22 בדצמבר 1967) :

כידוע, משרד הגיוס ליד משרד הבטחון משחרר צעירים משירות חובה בצה"ל מטעמים רפואיים שונים. יש בתוכם גם צעירים המעמידים פנים כחולי עצבים או כאלה הנמצאים בשולי החברה כדי להשתמש משירות צה"ל, ובכל זאת מוסיפים בנקל לעבוד ולסחור ומתגאים בקרב חבריהם ש"סידרו" את הצבא, וזה כמובן נותן דוגמה רעה לנוער בסביבה.

אודה לכבוד השר אם תשיבני :

1. כמה צעירים שוחררו משירות סדיר בעשר השנים האחרונות מן הטעמים הנ"ל?

2. האם קיים מעקב אחרי הצעירים המתחלים לצו-ההשתמטות ומקבלים שחרור?

3. מה בדעת השר לעשות על מנת לבלום פרצה זו או להקטינה ככל האפשר?

שר-הבטחון מ. דיין :

1. לשכות הגיוס מעניקות שחרור מגיוס מטעמים רפואיים, בכלל זה מחלת נפש, על סמך בדיקה של ועדה רפואית, הכוללת בבדיקתו של יוצא הצבא על-ידי רופא מומחה.

אין צה"ל נוהג לתת פומבי לנתונים מספריים הקשורים לגיוס כוח-אדם, אולם מספר המקרים של העמדת פנים של חולי נפש לשם שחרור — איננו רב.

2. כל מקרה או חשד של התחלות נמסר לטיפול משטרה-משפטי, ומכאן שאין מקום למעקב מצד מוסדות הגיוס.

3. השיטה הנהוגה עד כה נראית לצה"ל כמשביעה רצון ואיננה רואה צורך, בשלב זה, בנקיטת אמצעים נוספים.

5. אמצעים למניעת אסונות מחמת התמוצות של חומרי נפץ בשטחים של קרבות לשעבר

חברת-הכנסת א. חסין שאל את שר הבטחון ביום כ"ה בכסלו תשכ"ח (27 בדצמבר 1967) :

בימים האחרונים קוראים אנו כמעט בקביעות על פגיעות קלות וקשות הנגרמות מהתפוצצויות של חומרי נפץ, הנמצאים במקומות שונים, מבלי שיידע הציבור על אפשרות הימצאותם וללא כל שלטי אזהרה. תלמידים ומבוגרים נחבלו, מי קשה ומי קל, בלכתם לתומם בצפון ובדרום, ואין יודע כמה עוד ייפגעו, אם לא יינקטו הצעדים המתאימים.

לכן רצוני לשאול את כבוד השר :

1. מה עושה משרד הבטחון כדי למנוע התפוצצויות הגורמות לחבלה?

2. האם נעשתה ונעשית פעולת הסברה רחבה כדי למעט ככל האפשר נזקים בנפשו?

3. האם בשטחים הסמוכים למקומות שהיו שם קרבות ושיש בהם חשש להימצאות חומרי נפץ, הוצבו שלטי אזהרה?

9. ידיעה על דברי הסתה מפי המטיף במסגד**אל-אקצה בחג אל-פיטר**

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבטחון ביום ב' בטבת תשכ"ח (3 בינואר 1968):

השידור החי של התפילה במסגד אל-אקצה בחג אל-פיטר הופסק מפני שהמטיף במסגד החל משלהב את הקהל ונשקפה סכנת התפרעות במקום.

בקשר לכך אודה לשר אם ישיבני:

1. האם העובדות הנ"ל נכונות?
2. אם כן — האם נתבע האחראי להטפה זו לשאת באחריות למה שאירע?
3. מה עושה משרד הבטחון למנוע דרושות מסיתות שיכולות לגרום להתפרעות במקומות התפילה?

שר-הבטחון מ. דיין:

התשובה ל-1 ול-2 — שלילית.

התשובה ל-3: כל מי שישמיע דברי הסתה ויקרא לפעולה עוינת העומדת בניגוד לחוק — יבוא על עונשו.

10. התפרצותו של ראש עיריית שכם ליום אחד כמחאה על פגיעה בכבודו

חבר-הכנסת א. אבני שאל את שר הבטחון ביום י"ז בטבת תשכ"ח (18 בינואר 1968):

בידיעה שנתייחסה ב"מעריב" של יום 12 בינואר 1968 נאמר כי ראש עיריית שכם, מר חמדי כנען, התפרט ליום אחד, עקב פגיעה בכבודו מטעם איש משמר ישראל — ליד מחסום דרכים.

שאלותי הן:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. מה היתה העילה שצוין מר כנען להנמקת התפרצותו?
3. האם ננקטו הליכים כל-שהם נגד איש המשמר האחראי לתקרית?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — כן.

לשאלה 2 — כמתואר בכתבה.

לשאלה 3 — לא, מאחר שמקורה של התקרית באי-הבנה מצערת.

11. מקרה של הריגה בריפיח עקב**רירות אוהרה**

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום י"ז בטבת תשכ"ח (18 בינואר 1968):

בתחילת החודש פורסם בעתונות היומית על מותו של פועל ערבי בריפיח שברצועת עזה מול לשכת העבודה. פועל זה נפל קרבן כאשר חיילים ישראלים פתחו באש על פועלים שהתקהלו מול לשכת העבודה בתביעה לעבודה.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם ידוע לו על המקרה הנ"ל?
2. האם התנהלה חקירה על פתיחת אש מצד חיילים על פועלים מחוסרי עבודה שהתקהלו מול לשכת העבודה בתביעה לעבודה?

שר-הבטחון מ. דיין:

התשובה לשאלות א', ב' ו-ג': מחלקת החקירות של המשטרה הצבאית חוקרת בנסיבות המקרה. החקירה טרם נסתיימה.

התשובה לשאלה ד': בשבוע של המקרה נרשמו לעבודה 1,210 איש (510 תושבים מקומיים ו-700 תושבי מחנות הפליטים) ונשלחו לעבודות יזומות — 450 איש (מהם 350 תושבים מקומיים ו-100 מתושבי מחנות הפליטים).

8. פעולה למען פתיחת הבנקים הערביים**בשטחים המוחזקים**

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הבטחון ביום ב' בטבת תשכ"ח (3 בינואר 1968):

בעתון "ידיעות אחרונות" מיום 27 בדצמבר 1967 נמסר כי הסיכויים לפתיחתם מחדש של הבנקים הערביים בשטחים המוחזקים אפסו כמעט כליל עם קבלת ההחלטה שלא לאפשר את שובו מרבית-עמון של ראש משלחת הבנקים הערביים אנטון ביי עטאללה.

הואיל ועניין פתיחת הבנקים בשטחים המוחזקים הוא דבר חיוני להבטחת חיים משקיים סדירים ככל האפשר, לעניין הייצור, התעסוקה והמסחר, — הנני לשאול את כבוד השר:

מה עושה משרד הבטחון בנושא זה?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. מתוך דאגה ורצון לאפשר שירות בנקאי, שהוא חיוני למערכת משקית סדירה, לייצור, לתעסוקה ולמסחר בשטחים המוחזקים, פעל המימשל הצבאי ואיפשר את פתיחתם של 12 סניפי בנקים ישראלים (9 ביהודה ושומרון ו-3 ברצועת עזה).

2. במקביל ובנפרד נמשכו כל הזמן המאמצים להביא לידי חידוש פעילותם התקינה של הבנקים הערביים שנסגרו בימים אלה הציע המימשל הצבאי לסניפי הבנקים הערביים בערים השונות להפעיל את הבנקים מחדש. לשם כך ינתן "מורטוריום" משתנה, בהתאם לכל בנק ולמצבו. התנאים המפורטים של מורטוריום זה עובדו במתואם עם משרד המשפטים, אנשי בנק ישראל ומשרד האוצר.

3. לכל אחד מן הבנקים ניתן היתר להתקשר עם משרדו הראשי, לשעבר ברבת-עמון, על מנת לאפשר לו לעדכן את הרישומים בפנקסיו ועל מנת להעביר משם את המסמכים השונים הדרושים לו לעבודתו. מובן שהשימוש בהיתר זה יהיה נתון לביקורת ולפיקוח שלנו.

4. המורטוריום המופעל על החזרת פקדונות לא יחול על פקדונות חדשים שיתקבלו על-ידי הבנקים.

5. המימשל ביהודה ושומרון מקיים מגעים עם ראשי הערים והנהלות הסניפים המקומיים של הבנקים לשם הפעלת הסדר זה.

6. מלבד הבנקים הערביים שפעלו בשטח היו סניפים של בנקים זרים אשר הפסיקו גם הם את פעילותם. אנו בודקים את האפשרויות להפעיל גם בנקים אלה.

7. אם על אף ההיתרים והנסיגות הללו לא יחדשו הבנקים, כולם או מקצתם, את פעילותם תוך פרק-זמן סביר, לא יהיה מנוס אלא להפעיל כונסי נכסים אשר יבטיחו את זכויותיהם של בעלי הפקדונות.

13. היתרים לתושבי ישראל לבקר את קרוביהם בירדן

חבר-הכנסת נ. פלד שאל את שר הבטחון ביום י"ז בטבת תשכ"ח (18 בינואר 1968):

אבקש מכבוד השר לענות לי:

1. האם נכונה הידיעה שניתנים היתרים על-ידי הממשל הצבאי לערביי ישראל וכן לערביי השטחים המוחזקים לבקר את קרוביהם בשטחי ממלכת ירדן?
2. לכמה זמן ולפי אילו כללים ניתנים היתרים אלה?

3. האם מופעל כבר הסדר זה למעשה?
4. האם יש בכוונתך להתיר, במקביל לכך, לאזרחים ירדניים לבקר בשטחה של ישראל וכן בשטחים המוחזקים, ואם כן — מתי?
5. האם כבר הגיעו לידי שלטונות הממשל הצבאי בקשות של אזרחים ירדניים בעלי קרובים בישראל ובשטחים המוחזקים?

שר-הבטחון מ. דיין:

1. כן.
2. היתר למטרות מסחריות אינו מוגבל למעשה בזמן; היתר למטרות אישיות-משפחתיות הוא חד-פעמי ולתקופה שאינה עולה על שבעה ימים.
3. כן.
4. במקרים מיוחדים ועל-פי בקשה של תושב השטחים המוחזקים.
5. בקשות ספורות — כן.

היו"ר ד. נצר:

כבוד השר לא ענה על שאילתה מס' 3457 של חבר-הכנסת אבנרי.

שר-הבטחון מ. דיין:

אני מצטער מאד, אין בידי כרגע תשובה לשאילתה הזאת. אם יתברר שהיא ישנה, אשיב עליה בפעם הבאה.

היו"ר ד. נצר:

אם כך, התשובה תישמר ותינתן בהזדמנות אחרת.

14. מחסור בכירורגים בבית-החולים המרכזי בבאר-שבע

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הבריאות ביום י"א בחשוון תשכ"ח (14 בנובמבר 1967):

לפי ידיעות שהתפרסמו בעתונות, חדרי הניתוח שהוקמו בבית-החולים המרכזי לנגב בבאר-שבע כמעט אינם מופעלים מחמת המחסור החמור בכירורגים. תקן הכירורגים של בית-החולים עולה על שבעה, אך עובדים בו שני רופאים בלבד.

אי לואת הנני לשאול את כבוד השר:

מה עושה משרד הבריאות כדי להבטיח את הפעלתם התקינה של חדרי הניתוח בבית-החולים המרכזי לנגב בבאר-שבע?

שר-הבריאות י. ברזילי:

בית-החולים המרכזי לנגב שייך לקופת-החולים הכללית, ובתורת כזה מקבל את הדרוש לו באמצעות מרכז

3. האם מותר היה לחיילים לפתוח באש על המובט-

לים?

4. מה עושה השלטון ברפיח לשם הבטחת עבודה למובטלים הרבים שם?

שר-הבטחון מ. דיין:

התשובה, שהשיבותי היום על שאילתה של חבר-הכנסת מיקוניס באותו הנושא, היא גם תשובה לשאלותיך.

היו"ר ד. נצר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת טובי.

תומיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

מתי, לדעת כבוד השר, תסתיים החקירה והאם אפשר לשמוע את תוצאות החקירה מעל דוכן הכנסת?

שר-הבטחון מ. דיין:

אינני יודע מתי תסתיים, אינני בקי בכך. אם תדעה, אעביר אליך בכתב הערכה של העוסקים בחקירה, מתי תסתיים. ובהחלט אינני יודע אם המקום למסור בו את תוצאות החקירה יהיה דוכן הכנסת.

12. צעירה מרמאללה שנישאה לצעיר ברממה שבגליל והואשמה בכניסה בלתי-חוקית לישראל

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבטחון ביום י"ז בבת תשכ"ח (18 בינואר 1968):

בעתון "הארץ" מיום 21 בדצמבר 1967 נמסר, שמשרת רמאללה פתחה בחקירה נגד צעירה המואשמת ב"יציאה בלתי-חוקית לישראל" ונגד צעיר החשוד ב"עידוד פעולה בלתי-חוקית זאת". הפשע של הצעירה מרמאללה והצעיר מהכפר רממה שבגליל הוא, שהם נישאו לבעל ואשה כדת וכדין.

לפי ידיעות שפורסמו, מסתבר שהיו מאסרים וגירושים מכפרים ערביים בגליל, של נשים שנישאו לבעלים מתושבי הכפרים הללו, בטענה שהן נמצאות באופן "בלתי-חוקי" בישראל.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה שפורסמה ב"הארץ" ביום 21 בדצמבר 1967, שמשרת רמאללה פתחה בחקירה נגד צעירה מרמאללה וצעיר מרממה על זה שנישאו, והאשימה אותה בכניסה בלתי-חוקית לישראל?

2. הנכונה הידיעה שנישים מהגדה המערבית שנישאו לבעלים בישראל גורשו בחזרה לגדה בעון הפשע של "הימצאות בלתי-חוקית בישראל"?

3. האם משרד הבטחון פועל למען לא יהיו גירושים כאלה בעתיד ושאלה מבין תושבי הגדה המערבית או רצועת עזה שנישאה באופן חוקי לאזרח ישראל תהיה רשאית להישאר בבית בעלה?

שר-הבטחון מ. דיין:

לשאלה 1 — לחלק הראשון: לא. לחלק השני — באשמה של כניסה בלתי-חוקית: כן.

לשאלה 2 — כן.

לשאלה 3 — לא. יש הסדרים מעשיים ברורים שקבעה הממשלה לגבי איחוד משפחות ואלה חלים גם על מקרים מן הסוג הנוכחי.

2. מה הם הצעדים שינקוט משרד הבריאות על מנת לרד את בואם של 280 הרופאים שאליהם מתייחס פרופ' שיבא?

3. האם קיימת תכנית להחזרת רופאים אורחי מדינת ישראל לעבודה כאן?

4. כמה רופאים הוחזרו בשנת 1967?

שר הבריאות י. ברזילי:

1. הדיון על הקמת הקרן לעליית רופאים והחזרת מומחים ארצה טרם נסתיים. ישנם פרטים רבים שלא גובשו ולכן עוד לא ניתן להפעלה.

2. הרופאים שמדובר בהם אינם מוכנים לעבוד בפרופ' ריפריה, שם יש תקנים רבים פנויים, הן במרפאות קופת חולים והן בבתי החולים ההיקפיים. על כן אנו משתדלים להבטיח בעזרת הקרן אפשרות לקליטת בעלי מקצועות מוגדרים שהתמחו בשטח מסוים, והם מוכנים לעבוד רק במרכזים הרפואיים.

3. לא קיימת תכנית מגובשת, שכן אין עדיין אישור לתקציב נוסף להפעלתה, אולם בידנו רשימת הרופאים הישראליים בארצות הברית, ואנו נמצאים עמם בקשר ובחילופי אינפורמציה. לצערנו, רובם אינם באים בחשבון לעבוד במרפאות, בהיקף או כרופאים עוזרים במחלקות שונות, מאחר שרובם רופאים בכירים, מומחים במקצוע מסוים.

4. רק רופאים בודדים חזרו ארצה בשנת 1967.

17. פגיעה בבריאותם של תושבי גבעת מרדכי בירושלים בשל קידוח בלילות בקרבת מקום

חברת הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר הבריאות ביום י"ז בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

תושבי גבעת מרדכי בירושלים — זוגות צעירים והורים לילדים — פנו אלי בתלונה, שסמוך לבתיהם הוקם מבנה לקידוח מים המופעל יומם וליל בלי הפסק. הרעש רב, ומנוחת השכנים מופרעת בלי הפסק.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. הידועות לך העובדות הנ"ל?

ב. היש בדעת משרד הבריאות להפעיל את הגורמים המתאימים כדי שיוסר המיטרד הנ"ל הפוגע בבריאות התושבים?

ג. אם אין אפשרות להעביר את המבנה למקום אחר — היש אפשרות להורות על הפסקת הקידוח בלילות, כדי לא לפגוע בבריאות התושבים ובעיקר בבריאות הילדים?

שר הבריאות י. ברזילי:

(א) עובדי משרד הבריאות בירדו את העובדות. חברת "מקורות" מבצעת קידוח נקודה הנמצאת כ-200 מטר מגבעת מרדכי ו-100 מטר משיכוני גונן בירושלים. הקידוח נמשך כחודש, יימשך עוד שבועות אחדים והעבודה מתנהלת בשלוש משמרות.

(ב) בסעיף 5 לתקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש) מיום 17 ביוני 1966 (קובץ תקנות 1896) נאמר: „לא יפעיל אדם בין השעות 19.00 לבין 6.00 באזור מגורים מכוונת המונעות בכוח מיכני לצורכי חפירה, בניה או כיוצא באלה.“

קופת החולים. לפי האינפורמציה שנמסרה לנו, מסתבר שמרכז קופת החולים דאג לרופאים כירורגיים מחליפים, כל אחד לתקופה של חודש ימים לערך, מבתי החולים ביילנסון, השרון, הכרמל, קפלן, וממחוז יפו של קופת החולים.

עתה, עם פתיחת מחלקה כירורגית שניה, נתקבלו לעבודה רופאים צעירים אחדים, ומרכז קופת החולים מעריך כי בכך עומדת להיפתר בעיית המחסור ברופאים כירורגיים בבתי החולים בבאר שבע.

15. ציון תאריך הייצור על מוצרי חלב

חבר הכנסת מ. ביבי שאל את שר הבריאות ביום י"ט בחשוון תשכ"ח (22 בנובמבר 1967):

כידוע, פרט לחלב אין מוצרי החלב נושאים חותמות הנושאות תאריך ייצורם ולכן אין הצדקן יכול לעמוד על טריותם של מוצרים אלה.

אי לואת אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נתן משרד הבריאות הוראות כי כל מוצרי החלב, או לפחות אותו חלק מהם הניתן לקלוקל תוך זמן קצר, יסומנו כך שאפשר לעמוד על מידת טריותם?

2. אם לא — מדוע לא ייעשה הדבר?

שר הבריאות י. ברזילי:

שאלת סימונם של מוצרי חלב מוחמצים (גבינה לבנה, שמנת, אשל וכדומה) נדונה לעתים קרובות במשרדנו. הדבר כרוך בשאלות טכניות מסובכות ביותר, הן בביצוע והן בפיקוח.

טיבם והשתמרותם של מוצרי חלב אלה תלויים יותר בטמפרטורה של איחסון מאשר בתאריך הייצור. תוצרת המוחצת במקדיר חשמלי תשמור על איכותה תקופה ארוכה הרבה יותר מאשר תוצרת המוחצת מחוץ למקדיר.

תנאי הקירור בחנויות רבות בארץ עדיין אינם משיענים רצון. משרד הבריאות מקדיש תשומת לב מרובה לשיפורם, ואכן ניכרת התקדמות.

הדפסת תאריך הייצור על גבי אריזת מוצרי החלב לא תהיה — בתנאים הנוכחיים — ערובה כלשהי לטיב המוצר. סימון חלב שתיה יימשך, כי תנאי חלוקתו ומכירתו הם כמעט אחדים, אם כי רמתם עדיין אינה מספקת.

16. עיכוב בהפעלת הקרן להחזרת רופאים ישראליים ארצה

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלני שאלה את שר הבריאות ביום כ"ז בחשוון תשכ"ח (30 בנובמבר 1967):

בעתון „למרחב" מיום 23 בנובמבר 1967 פורסם: „פרופ' שיבא מסר ש-280 רופאים ישראליים מוכנים להיזר ארצה מיד, אך מכיוון שטרם הופעלה קרן גובין-פינקוס המיועדת להבטיח להם מקדמות עד שיסתדרו כאן, מתעכב בואם ארצה.“

בהתחשב במחסור הגדול של רופאים למרפאות ובתי חולים, בעיקר באזורי הספר והפיתוח, דבר הפוגע בבריאות האוכלוסיה ומקשה על פיזור, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה הן הסיבות שגרמו לדחיה בהפעלת קרן גובין-פינקוס?

זים מסחריים, נאלצים כיום לשלם מיסים, ממשלתיים ועירוניים, בעד מגרשים אלה, מיסים שחוק זמן קצר מלאימים למעשה את המגרשים, ועם זאת אין אפשרות לבעלי המגרשים אף להסתלק מרכושם זה, שנעשה נטל על צווארם, שאין להיחלץ ממנו.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם ניתנו הוראות לרשויות המקומיות להפחית את נטל המיסים המוטל על מחזיקי מגרשים, בשל אותם מגרשים, באותם מקרים שהמחזיק איננו סוחר קרקעות?
2. האם ניתנו הוראות לרשויות המקומיות להפחית את נטל המיסים המוטל על מחזיקי מגרשים, באותם מקרים, שמחזיקי המגרשים או הקפצת בניה מטעם הרשות המקומית באזור מסויים, אין בעל המגרש יכול, אף אילו רצה, לבנות על מגרשו?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

לשאלות 1-2. בהסכמת הרשויות המקומיות עומדת הממשלה להציע תיקון לחוק, אשר לפיו החל משנת הכספים 1968/69 יפסקו הרשויות המקומיות מלהטיל ולגבות ארנונות רכוש על מגרשים ובניינים. לכן אין צורך להוציא הנחיות בנושאים שהוזכר השואל הנכבד.

20. רישום תושבי שכונת ג'בל-אל-מוקאבר שביוזשלים המזרחית במפקד האוכלוסין

חבר הכנסת ו. שם-טוב שאל את שר הפנים ביום י"ז בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

לאחר מפקד האוכלוסיה שביצע משרד הפנים בירושלים, נותרו כמה בתים שהפוקדים פסחו עליהם. בין אלה נמצאות גם כמה משפחות הגרות בשכונת ג'בל-אל-מוקאבר, שמאחורי גבעת ארמון הנציב. לאחר פניות בכתב למשרד הפנים, נמסר לנו שהמפקד יכול גם משפחות אלו.

בקשר עם זה אבקש לדעת:

1. האם עובדה זו נכונה או נכונה בעיקרה?
2. האם לאחר ביצוע מפקד נוסף מטעם העיריה, הכולל את הבתים בג'בל-אל-מוקאבר, יוכלו האזרחים הערביים הנ"ל לקבל תעודותיהם?
3. מתי יושלם המפקד ומתי יוכלו אם כן האזרחים הנ"ל לקבל תעודותיהם?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1. לאחר רישום האוכלוסין שפתח משרד הפנים בתאריך של 26 ביוני 1967 והושלם בתאריך של 29 ביוני 1967, הודענו ברדיו ובעתונות על פתיחת תחנה בירושלים המזרחית, בה יוכלו במשך חמישה ימים רצופים בין התאריכים 10 ביולי 1967—14 ביולי 1967 להירשם כל אותם התושבים שמסיבות כל שהן לא נפקדו במפקד שנערך ביום 29 ביוני 1967. באותו זמן נרשמו למעלה מ-9,000 תושבים נוספים.

יש להניח איפוא שרובם של תושבי ג'בל-אל-מוקאבר ניצלו הזדמנות זאת ונרשמו במפקד המשלים.

2. אם נשארו עדיין, מסיבות לא-ברורות, תושבים לא רשומים את עצמם ברישום המשלים, ייבדק כל מקרה ויקבל את טיפולו המתאים.

ג) המצב המתואר הוא הפרת התקנות במסגרת החוק למינע מפגעים. על התושבים הנפגעים לפנות בתלונה למשטרה.

18. הסכמת האב כתנאי לרישום הילדים בדרכונה המוחלף של האם

חברת הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הפנים ביום י"ז בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

הובא לידיעתי קיומו של מיסטר מינהלי, ואף בדקתי והסתבר כי אמנם כן הדבר. אמהות לילדים, המבקשות רישום שמות ילדיהם בדרכונים, נדרשות להביא הסכמה בכתב של הבעל לעריכת רישום כזה, אפילו הוא נמצא בחוץ-לארץ, ואף אם בשעת החלפת הדרכון היו שמות הילדים רשומים בדרכון המוחלף.

שאלות הן:

א. מה הצורך הענייני בהבאת אישור כזה בכתב, כשאין ספק בעובדת היות האשה אם הילדים ואפטרופוס חוקי להם?

ב. אם אמנם יש טעם ענייני לביצוע הליכים מינהליים אלה — מה טעם האב אינו נזקק להסכמת האם לרישום דומה?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

לשאלות א-ב: כנראה לא בדקה השואלת הנכבדה את העניין עד תומו; אין הסדר שונה כלפי האב והאם כאשר אחד מהם מעוניין להוציא את ילדו לחוץ-לארץ. בכל מקרה נדרשת הסכמת שני ההורים לכלול את שמות ילדיהם בדרכון של אחד ההורים. כשם שנדרשת הסכמת האב בשעה שהאם דורשת לצרף ילד לדרכונה, כך נדרשת גם הסכמת האם בשעה שהאב דורש אותו השירות. בהתאם לחוק, כל זמן שאין החלטה מנוגדת של בית הדין או בית המשפט, הרי רואים את שני ההורים כאפוסטרופים טבעיים לילדיהם במידה שווה. מכאן הצורך בהסכמת שניהם, ואין להרשות הוצאת ילד מן הארץ — אולי גם לצמיתות — בלי ידיעתו והסכמתו של ההורה השני. נמצא אחד ההורים בחוץ-לארץ, ניתן להשיג הסכמתו באמצעות הקונסוליה הישראלית.

היו"ר ד. נצר:

שאלה נוספת לחברת הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית):

חבל שהאינפורמציה שמסרת כאן, ואמרת שאני לא בדקתי, אינה ידועה לעובדי משרדך במידה מספקת, כי בדקתי אתם את העניין. שאלתי היתה אם אין כאן הכבדה מיותרת כשנמצא אדם בחוץ-לארץ ואשתו יוצאת עם ילדיו אליו, לעקב את כל הטיפול מפני שמחליפים דרכון אותה שעה.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

התשובה היא שאין אנו יודעים אם היא יוצאת אליו או יוצאת למקום אחר בלי ידיעתו, והוא עומד לשוב בשבוע הבא.

19. נטל המיסים על מחזיקי מגרשים שלא בממדים מסחריים

חבר הכנסת א. טיאר שאל את שר הפנים ביום י"ז בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

אזרחים שרכשו בחסכוניותיהם מגרשים, שלא בממ-

לשאלות 4-5: אין העיריה מעבירה למשרדים אלו שום אינפורמציה סודית שברשותה; הידיעות שלפיהן מדווח המשרד הכלכלי מבוססות על אינפורמציה שנתן הנוגע בדבר מרצונו או על אינפורמציה המתקבלת מגורמים מסחריים שלא חלה עליהם חובת סודיות.

22. ידיעה על פיגוי תושבים הגרים בקרבת הכותל המערבי

חבר-הכנסת א. חביבי שאל את שר הפנים ביום י"ט בכסלו תשכ"ח (21 בדצמבר 1967):

בתחילת חודש דצמבר פרסם העתון „למרחב" ידיעה לפיה נעשות הכנות לגירוש התושבים הערביים הגרים בבתיים בקרבת הכותל המערבי בעיר העתיקה של ירושלים.

הגני לשאול את כבוד השר:

1. האם הידיעה הזאת נכונה?
2. אם כן — מה יעשה משרדך להפסקת צעדים אלה?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:
הטיפול במקומות הקדושים, בהתאם לחוק, הוא בידי משרד הדתות.

23. הריסת מבנים בעלי ערך היסטורי בכפר אכזיב

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר הפנים ביום כ"ה בכסלו תשכ"ח (27 בדצמבר 1967):

כבוד השר מתבקש להשיבני:

1. מה הן הסיבות להרס המתוכנן של מבני הכפר אכזיב, הכוללים, בין היתר, מבנים בעלי ערך היסטורי מתקופת הצלבנים, ושכולם יחד מהווים אתר תיירות רבי-עניין?
2. היש סיבה כי הכפר אכזיב בצורתו הנוכחית לא יוכרז כאתר מוגן במסגרת חוק הגנים הלאומיים ושמורות הטבע?
3. מדוע אין מאפשרים למי שטיפל במקום, שמר על נקינותו וטיפח את המקום, עד כה, ללא הקצבה או שכר מאת המדינה, להמשיך ולקיים את האתר בצורתו הנוכחית?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

כפר אכזיב הנמצא בחוף ימו של הגליל העליון הוכרז כגן לאומי על-ידי שר הפנים ביום 13 בדצמבר 1967, בהתאם לחוק גנים לאומיים ושמורות טבע, תשכ"ג-1963.

רשות הגנים הלאומיים, המטפלת בשטח, התחילה בין היתר לשפץ מבנים מסוכנים שבחלקם לא היה מנוס מלהרסם. גם משרד הפנים וגם גורמים אחרים, שמסכימים לשיפוץ האתר, סבורים שההריסות והשנויים במצב הקיים צריכים להיות מינימליים.

אין לחשוש שרשות הגנים הלאומיים, האחראית לשיקונו מהם, לשיפוצם ולשמירתם של אתרים היסטוריים רבים בארץ, תהרוס בלי הבחנה את מבני הכפר אכזיב. עם זאת, בשים לב לתלונות שהופנו אל משרד הפנים בדבר

3. החל מיום 15 בינואר 1968, כפי שהודענו בזמנו, וכפי שחזרנו והודענו בעתונות, יוכלו תושבים הטוענים כי שהו בירושלים המזרחית בזמן המפקד להגיש בקשותיהם לרישום. כל בקשה תיבדק לגופה.

21. דרכי השגת אינפורמציה כלכלית על-ידי עיריית תל-אביב

חבר-הכנסת א. טיאר שאל את שר הפנים ביום י"ט בכסלו תשכ"ח (21 בדצמבר 1967):

ב„הארץ" מיום 6 בדצמבר 1967 נמסר כי עיריית תל-אביב שכרה בלשים פרטיים בבלוש אחר מצבם הכספי והעסקי של סוחרים תל-אביביים, לצורך קביעת שומת מיסיהם.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. על דעת מי נשכרו בלשים אלה?
2. מאיזה תקציב ממומן שכרם?
3. האם מתכוונות העיריות להפוך את הבילוש לשיטה בייסודית עם אזרחים משלמי מס?
4. כיצד תפקח העיריה השוכרת על הבלש, שאמנם יצטמצם בילושו לתחום הכלכלי בלבד שלמענו נשכרו?
5. כיצד תוודא העיריה השוכרת שהאינפורמציה הכלכלית שישג הבלש, שנשכר על-ידי העיריה, לא תועבר למתחרים של הנהלש?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

לשאלות 1-3: הוועדה למתן פטור ממיסים פועלת על סמך הוראות סעיף 280 לפקודת העיריות, שלשנו היא: „המועצה רשאית להפחית ארנונות או לוותר עליהן בהתחשב במצבו החומרי של החייב בהן או בגלל סיבה אחרת שתאושר על-ידי השר". בהתאם לכך אישרה המועצה לפני מספר שנים הנחיות לאותה ועדה למתן פטור ממיסים, המבוססות על התחשבות במצבו החומרי של החייב בהם, ולפי זה פועלת הוועדה במשך שנים רבות בעיריה. לוועדה מובאות אלפי בקשות של אזרחים שונים בציבור. רובן המכריע של הבקשות מצוריינות באינפורמציה עניינית על מצבו החומרי של המבקש, המסופקת לוועדה על-ידי פקדי הנגיה. במקרה שאינפורמציה כזאת אינה קיימת או אינה מספקת, נמסרת הבקשות ליחידה סוציאלית לחקירה והמצאת אינפורמציה.

אולם, מובן מאליו כי ישנן בקשות מועטות של בעלי עסקים אשר אין הצדקה להפנות את בקשותיהם למחלקה הסוציאלית לשם קבלת אינפורמציה על מצבם של המבקשים. לגבי כמה ממקרים אלה פנתה העיריה למשרד לאינפורמציה כלכלית, כדי לדעת אם יש הצדקה להיענות לבקשתם לזכות לפטור או הנחה ממס לאור מצבם החומרי.

פרוצדורה זו של קבלת אינפורמציה על מצבו החומרי של בעל העסק היא רגילה ומקובלת בחוגים מסחריים, וכל בנק או עסק אחר המבקש להתקשר בקשרי מסחר עם אותו המבקש יכול לקבל אותו הדיווח הכלכלי על מצבו הפיסקלי והכלכלי של בעל העסק. אין אני רואה בפרוצדורה זו, שכירת בלשים" כפי שהוגדרה הפעולה בפי השואל, לא היתה ואין גם פעולה כזו.

מטעם משרד החינוך ועל חשבונם של משרד זה. בתקופת היעדרו לא יקבל כל שכר מחברת הפיתוח.

לשאלה 7 — לא נדע כל מטוס „פיפר“ על-ידי ראש המועצה או המועצה, וברור כי המועצה אינה נושא גם באחזקתו. המועצה מסבירה, כי במקרים בו דדים חבר ראש המועצה על חשבון חברת הפיתוח מטוס „פיפר“ לצורך הסעת משקיעים-בכוח, המעוניינים בהקמת מפעלים במצפה רמון, מתל-אביב למצפה רמון. מאחר שראש המועצה הוא טייס בעל רשיון, הטיס בעצמו את ה„פיפר“, ובכך נחסך תשלום הטייס.

לשאלה 8 — ראה תשובתי לשאלה 3.

25. מצבה הכספית של עיריית תל-אביב-יפו

חבר-הכנסת מ. דיד שאל את שר הפנים ביום ב' בטבת תשכ"ח (3 בינואר 1968):

לאחרונה פרסמה העתונות ידיעות על מצבה הכספית הקשה של עיריית תל-אביב-יפו ועל המצוקה הכספית השוררת במשרדי העיריה.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב על שאלותי:

1. באיזה סכום הסתכמו חובותיה של עיריית תל-אביב-יפו לסוף שנת הכספים 1959/60?
2. באיזה סכום הסתכמו חובותיה של עיריית תל-אביב-יפו בכל אחת משנות הכספים 1960—1967?
3. האם ידועים למשרד הפנים במשוער חובותיה המצטברות של עיריית תל-אביב-יפו לסוף שנת הכספים 1967/68?

4. מה הם הצעדים שעושה משרד הפנים על מנת לעצור תופעות הגדלת החוב בניהול המשק המוניציפלי בעיריות?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

לשאלה 1 — לסוף שנת הכספים 1959/60 הסתכם עומס המילואות והחובות המצטברים של העיריה לסך 26,690,000 לירות.

לשאלה 2 — להלן עומס המילואות והחובות המצטברים של העיריה בכל אחת משנות הכספים 1960—1967:

לסוף שנת הכספים	עומס המילואות בל"י
1960/61	40,604,000
1961/62	54,647,000
1962/63	70,556,000
1963/64	81,252,000
1964/65	100,587,000
1965/66	138,186,000
1966/67	172,685,000

לשאלה 3 — הגרעון המצטבר לסוף שנת 1967/68 יגיע ל-25 מיליון לירות בערך. יש לשער שעומס המילואות יגיע ל-200 מיליון לירות.

לשאלה 4 — משרד הפנים הורה לכל הרשויות המקומיות לצמצם באופן ניכר את היקף עבודות הפיתוח במשך השנתיים האחרונות ולא להגדיל את סעיפי ההוצאה בתקציב.

משרד הפנים הודיע כי לא יאשרו מילואות, ובפרט בתנאים בלתי-סבירים, וזאת כדי להקטין את עומס פרעון המילואות.

היקף העבודה במקום, פנה משרדנו לרשות הגנים הלאומיים וביקש ממנה להפסיק את עבודת ההריסה הסלקטיבית עד אשר יובדר העניין עד תומו.

עתה אין רשות הגנים ממשיכה בפעולתה זו.

24. נוהגים על המועצה המקומית מצפה רמון,

על ראש המועצה ועל סגנו

חבר-הכנסת ח. כהן-מגורי שאל את שר הפנים ביום ל' בכסלו תשכ"ח (1 בינואר 1968):

בכתבה בעתון „למרחב“ מיום כ"ב בכסלו תשכ"ח, 27 בדצמבר 1967, מתחת לכותרת: „המטוס לא עזר“, מביא סופר העתון בנגב את הידיעה כי מר אורי וולטש, ראש מועצת מצפה רמון, הודיע לפני ימים אחדים ביישיבת הוועדה המוניציפלית של המערך במצפה רמון, כי הוא שוקל אפשרות של התפטרות בתגובה לביקורת שמתחו עליו חבריו למפלגה. בהמשך הידיעה נאמר כי מר וולטש רכש לפני כמה חודשים מטוס „פיפר“ שנועד לסייע לו בנסיעותיו מהרצליה, מקום מגוריו, ותל-אביב, למצפה רמון. עם רכישת המטוס קיוו תושבי מצפה רמון כי הדבר יאפשר למר וולטש להימצא יותר זמן במצפה רמון, ומסתבר שגם כלי תחבורה זה לא סייע לפתרון בעיית הימצאותו של מר וולטש במצפה רמון. כן נאמר בכתבה שעם יציאתו של סגנו של וולטש ללימודים בחיפה, שיימשכו תשעה חודשים, נוצר מצב שאת המועצה מצפה רמון ינהלו פקידים בלבד.

לאור האמור לעיל רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם מועצת מצפה רמון נבחרת או ממונה?
2. אם היא ממונה — האם לא נמצא בין תושבי המקום אדם מתאים למינוי זה?
3. אם היא נבחרת — איך ניתן לבחור כראש מועצה אדם שאינו תושב המקום?
4. האם ראש המועצה הנ"ל מקבל שכר וממזי?
5. האם הסגן עבד בשכר או לא?
6. אם עבד הסגן בשכר, האם מוסיפים לשלם לו גם בתקופת שהותו בחיפה?

7. על חשבון מי נדעש המטוס „פיפר“ ומי הנושא באחזקתו?

8. האם ראש המועצה הנ"ל יהיה תושב המקום?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

לשאלות 1—2 — המועצה המקומית מצפה רמון היא מועצה נבחרת.

לשאלה 3 — ראש המועצה המקומית נבחר כתושב המקום ושמו נכלל בפנקס הבוחרים. חבר המועצה המשינה את מקום מגוריו ועבר למקום אחר, פוסק מלהיות חבר המועצה.

לשאלה 4 — ראש המועצה משמש גם כמנהל מפעל למוצרי גבס במכתש רמון ומקבל את שכרו ממפעל זה בלבד. אינו מקבל כל שכר מן המועצה המקומית. לשאלה 5 — גם הסגן אינו מקבל כל שכר מן המועצה המקומית. הוא מועסק בשכר על-ידי חברת פיתוח מקומית המשותפת למועצה המקומית ולגורמי ציבור אחרים.

לשאלה 6 — הסגן ישתתף בקורס לרכיב תרבות

לה. דרכון, בלי לבדוק אם היא הצהירה על אי-רצונה להיות אזרחית ישראלית. בינתיים, מטעמים של ייעול ופישוט במשרד הפנים, הוכנסו ההצהרות בתיקים האי-שיים, ונתברר כי ניתן דרכון למי שאינו אזרחי. ישראלית. עוד ביום 13 ביולי 1965 הודיע מנהל הלשכה לאשה על העובדה כי הדרכון ניתן לה בניגוד לחוק ובהסתמך על הצהרתה הבלתי-נכונה והמטעה, וביקש ממנה להחזיר את הדרכון. בחודש אוגוסט אותה שנה נשלחה לה תזכורת נוספת בדיון. שתי הפניות נשארו ללא מענה, והיא גם לא דאגה להגיש בקשה לשינוי מצב אזרחותה על-ידי התאזרחות.

ביום 18 בספטמבר 1967 פנתה האשה להארכת תוקף דרכונה הישראלי. מנהל הלשכה הסביר לה שהיא מעולם לא קיבלה אזרחות ישראלית, וזאת כתוצאה מפעולתה בבואה ארצה, בהביעה אז רצונה לאי-קבלת אזרחות. מנהל הלשכה גם עזר לה בדחיפות לקבלת אישור הודעת יציאה ואשרת חוזר לישראל, והיא אף הודתה לו על הטיפול הנמרץ והנאות שלו.

לצערי, לא דאג העתון לברר את העובדות לפני שהדפיסן, אולם הנני מתפלל שחברת הכנסת הנכבדה פעלה גם היא בדרך זו.

לשאלות 3–4: בכל מקרה של בירור אזרחות, מדיניות משרד הפנים היא לתת לעולה ליהנות מן הספק, אולם אין הוא יכול להתעלם מן החוק ולתת אזרחות אוטו-מטית למי שהצהיר ברורות בזמן עלותו ארצה על אי-רצונו לקבל אזרחות ישראלית.

היו"ר ד. נצר:

שאלה נוספת לחברת הכנסת הקטין.

רות הקטין (מפלגת העבודה הישראלית):

אני רוצה להסב את תשומת-לב כבוד סגן שר הפנים, שבעתונות לא היתה כל הכחשה לאותה ידיעה.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

בעתונות לא הופיע שם האשה. אי-אפשר היה להכחיש ידיעה שנכתבה על אשה פלונית, בלי לציין שמה או מקום מגוריה. רק אחרי שהגישת חברת הכנסת הקטין את השאלתה, קיבלנו את שם האשה מיושב-ראש הכנסת, שפנה אל העתון וביקש לקבל את השם.

27. הפרשים בין תוצאות שני המיפקדים

של תושבי ירושלים המזרחית

חברת הכנסת א. טיאר שאל את שר הפנים ביום ט' בטבת תשכ"ח (10 בינואר 1968):

ב"הארץ" מיום 21 בדצמבר 1967 הופיעה ידיעה כי תוצאות המיפקד, שערך משרד הפנים לפני חודשים אחדים במזרח ירושלים, אינן תואמות את המיפקד שנערך באותו מקום לאחרונה על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, וכי אלפי אנשים שנפקדו במיפקד הראשון אינם מופיעים ברישומי המיפקד האחר, ולהיפך.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונות העובדות הנ"ל?
2. מה גודל הסתירה בין שני המיפקדים?
3. מה הסיבה להבדלי המימצאים?
4. מה הם האמצעים שיינקטו כדי להגיע לסיכומים ורישומים אחידים ונכונים?

שר הפנים פנה לכל ראשי הרשויות המקומיות והודיע כי לקראת שנת הכספים הבאה יש לשלם שכר לכל עובד בהתאם לסיווג העובדים, ואין להרשות כל חריגה מן ההסכמים בנדון זה. ניתנו הוראות שאין להעלות עובדים בדרגה אלא אם כן שינוי התפקיד מחייב זאת. כן נתבקשו הרשויות המקומיות להימנע מלאישי משרות פנויות, מלשלם תשלומים בעד עבודה בשעות נוספות ומלקבל עובדים זמניים. הרשויות המקומיות אף נתבקשו לנהל ולגבות במשותף את הארנונה הכללית ואגרת המים, כדי להביא לידי צמצום מירבי בהוצאות.

26. מניעת דרכון ישראלי מתושבת

צפת מרת חד-גדיא

חברת הכנסת ר. הקטין שאלה את שר הפנים ביום ז' בטבת תשכ"ח (8 בינואר 1968):

ב"מעריב" מיום 2 בנובמבר 1967 פורסמה ידיעה על אזרחית ישראלית, תושבת צפת, שעלתה ארצה לפני חמש-עשרה שנה ומחזיקה בדרכון ישראלי, לאחר שויתרה על אזרחותה האמריקנית. כשבאה לחדש את דרכונה לרגל נסיעה לביקור בארצות-הברית, נתברר שדרכונה נהפסל בשל חוסר אי-אילו פרטים אישיים בתיקה.

הקשיים שנגרמו לה על ידי פקיד משרד הפנים וכן מועד נסיעתה הקרוב אילצוה לפנות לשגרירות ארצות-הברית, שם קיבלה דרכון בו ביום ושבה להיות נתינת ארצות-הברית.

אי-לכך אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. האם מקרה זה בודד או קרו מקרים נוספים בהם איבדו אנשים את אזרחותם הישראלית בגלל העדר פרט זה או אחר בתיקם?
3. כיצד מתישב נוהג זה עם מדיניות מדינת ישראל העושה למען התאזרחותם של עולים חדשים?
4. האם מוכן כבוד השר לנקוט באמצעים על מנת להקל על התאזרחותם של תושבים ולמנוע את המצב ההפוך?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

לשאלות 1–2: הידיעה אינה נכונה. האשה אשר עליה מדובר בשאלתה, היא מרת חד-גדיא, לא היתה מעולם אזרחית ישראלית, ועד כמה שידוע לי, לא ויתרה על האזרחות האמריקנית.

אשה זו הגיעה ארצה ביום 20 במארס 1958, ובעת כניסתה ארצה הצהירה על היותה אזרחית אמריקנית ועל סירובה לקבל אזרחות ישראלית. זכות זו של סירוב ניתנת לכל עולה לפי חוק האזרחות, תשי"ב–1952, והיא השתמשה בזכותה זו.

ביום 14 באוקטובר 1963 הופיעה האשה הנ"ל בלשכתנו בצפת והגישת בקשה לדרכון ישראלי בצירוף הצהרה שהיא אזרחית ישראלית מכוח חוק השבות, ושמעולם לא הצהירה על אי-רצונה להיות אזרחית ישראלית. באותה בקשה נאמר גם כן כי היא מחזיקה בדרכון אמריקני מס' 757041. באותו זמן עוד היו ההצהרות על ויתור אזרחות מרוכזות בנפרד, ולא בתיק האישי. בהתחשב בגיל של המבקשת, ובבקשתה לטיפול דחוף, החליט מנהל הלשכה להסתמך על הצהרתה ולתת

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

שאלות 1-2: במיפקד שערך משרד הפנים בסוף חודש יוני ושהושלם בתחילת חודש יולי 1967, בירוש- לים המזרחית, נפקדו 67,995 נפש. במיפקד שערכה הלש- כה המרכזית לסטטיסטיקה ביום 27 בספטמבר 1967 נפקדו 65,857 נפש.

לשאלה 3: יש להניח כי תוך התקופה שבין שני המיפקדים היו חילופי אוכלוסין. מאידך גיסא, ברובע שעפט ובית-חנינה, מכיוון שהמיפקד של משרד הפנים נערך עוד לפני שהוחלט סופית על גבולות ירושלים המאוחדת, הוכלל בתוך המיפקד זה גם חלק מבית- חנינה, שלא הוכלל גם בתוך שטח השיפוט.

לשאלה 4: משרד הפנים גומר את מיבצע רישום תושבי ירושלים המזרחית ומתן תעודות זהות לזכאים לכך, ובתום המיבצע יהיה לנו רישום מדויק של כל התושבים בעיר.

28. ידיעה בעתונות על הזמנת מאמן לכדורגל מגרמניה

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר החי- נוך והתרבות ביום ט' בטבת תשכ"ח (10 בינואר 1968):

בעתון „מעריב" מיום 2 בינואר 1968 פורסם: „מג- הל בית-הספר למאמני כדורגל בקלן שבגרמניה, הנס וייסוילד, יוזמן כנראה לקיים בארץ, בקיץ הקרוב, קורס למאמנים וסדרת הרצאות — לפי הזמנת רשות הספורט והתאחדות הכדורגל. היזמה להזמנתו באה מרשות הספורט.”

בהתחשב בעובדה, שעדיין אין קיימים יחסי ספורט רשמיים בין ארגוני הספורט בישראל לאלה שבגרמניה, וזה — לא במקרה, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הפרסום בעתון תואם את המציאות?
2. אם כן — האם יזמת רשות הספורט להזמין מאמן מגרמניה נעשתה בידיעתו ובהסכמתו של משרד החינוך?
3. אם כן — מה היו הסיבות שהניעו את משרד החינוך להחליטה זו?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

לשאלה מס' 1: התשובה היא: לא. (רשות הס- פורט לא הזמינה כל מאמן לקורס כדורגל מגרמניה). לשאלות 2 ו-3: מאחר שהתשובה לשאלה מס' 1 היא שלילית, אין מקום לתשובה על שתי שאלות אלו.

29. שיפור המגדשים והמבנים לעריכת תחרויות בכדורסל

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמולינו שאלה את שר החי- נוך והתרבות ביום י"ז בטבת תשכ"ח (18 בינואר 1968):

ביום שלישי, 9 בינואר 1968, בשעות הערב הת- קיים באיצטדיון יד-אליהו המשחק לגביע אירופה לכ- דורסל בין קבוצות „הפועל” תל-אביב ו„רויאל” בלגיה. לאור העובדה שהאיצטדיון ביד-אליהו, שהוא הגדול ביותר והמתאים ביותר, איננו מכוסה גג, ובאותו ערב ירדו מטרות ונשבה רוח חזקה, התנהל המשחק בתנ-

אים קשים שנטלו ממנו את ערכו הספורטיבי. השחקנים נאלצו לשחק בתנאים בלתי-נסבלים, תוך סיכון בריאות- תם. מצב זה עורר מירדות ורגוז הן בקרב שחקני הקבוצה האורחת והן בקרב אלפי אוהדי הספורט שבאו ליהנות מאירוע ספורטיבי זה.

בהתחשב בכך שהכדורסל הוא הענף הספורטיבי שישראל מצטיינת בו בתחרויות בין-לאומיות, וכתוצאה מכך נערכות בישראל תחרויות עם נבחרות בעלות מוניטין בין-לאומי, ונוכח העובדה שהעדר מגרש סגור, בו אפשר לערוך תחרויות גם בעונות החורף, פוגע קשות בהתפתחותו של ענף ספורטיבי זה, — רצוני לש- אול את כבוד השר:

1. האם קיימת תכנית להקמת גג לאיצטדיון ביד- אליהו?
2. באם כן — מתי תבוצע התכנית?
3. האם יוקמו בשנת 1968 על-ידי רשות הספורט או בעזרתה מגרשים נאותים לכדורסל במקומות נו- ספים?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

1. כן. התכניתו המפורטת הן בשלב סופי של תכנון. כוונת התכנית היא להרחיב את האיצטדיון מ-5,000 מושבים ל-10,000 ולכסותו בגג, והובטחו לשם כך סכומים נאותים.

2. ביום 23 בינואר 1968 יצאה לחוץ-לארץ משלחת של שלושה מהנדסים מטעם עיריית תל-אביב לבדוק סופית את התכנית תוך השוואה למבנים דומים בחוץ- לארץ. המדובר על פרויקט מורכב ומיוחד במינו בארץ, וחשוב להבטיח ביצוע מושלם ללא כשלונות.

עם שובם של המהנדסים בעוד שבועיים, ואם לא תתבררנה תקלות בלתי-צפויות, יפורסם המכרז ויתחילו בעבודה. משערים שהעבודה תימשך כשנה — שנה וחצי.

3. כן, וזאת, ראשית, במסגרת ארבעה היכלי ספורט שיתחילו בבנייתם בכאר-שבע, בירושלים, בחיפה ובת- חום המועצה האזורית נעמן. (בנעמן כבר החלו בביצוע.) כן יוקמו כעשרה אולמות סגורים ועשרות מגרשים לכדורסל בעיירות פיתוח, במושבים, בקיבוצים וביוש- בים אחרים ברחבי המדינה.

30. איכסון במנזר למשתתפי הקורס לספרנים מטעם ברית התנועה הקיבוצית

חברת-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ב בטבת תשכ"ח (23 בינואר 1968):

הגיע לידי חוזר ובו נאמר, שהמרכז להדרכה לספ- ריות ציבוריות של משרד החינוך והתרבות בשיתוף עם ועדת הספריות של ברית התנועה הקיבוצית מארגנים קורס לספרנים בירושלים בתאריך 28 בינואר 1968 עד 8 בפברואר 1968. בחוזר נאמר: „האיכסון במנזר בעיר העתיקה”.

- אודה לכבוד השר על תשובותיו לשאלותי דלהלן:
- א. האם ידוע הדבר לכבוד השר?
 - ב. האין תופעה זו תואמת את המדיניות המוצהרת של משרד החינוך בקשר להחדרת התודעה היהודית?
 - ג. מה בדעת כבוד השר לעשות כדי למנוע איכסון במנזר מול רגישות מובנת של הציבור כלפי תופעה זו?

— שאילתות ותשובות (ידלין, נצר, ורדיגר); חילופי גברי בוועדת הכספים (נצר, אזניה); הצעות לסדר-היום (נצר, זוארץ) —

סוגם של התלמידים וכלכלתם אחראית ברית התנועה הקיבוצית בלבד.

ג. מרכז הברית, חבר-הכנסת שלמה רוזן, הבטיח לי לפעול בכיוון של אי-פגיעה והתחשבות ברגשותיהם של יהודים דתיים המהווים חלק אורגני של התנועה הקיבוצית.

היו"ר ד. נצר:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (פועלי אגודת ישראל):

אני מבין שמשדר החינוך הוטעה. האם אי-אפשר תוך ארבעת הימים הקרובים, עד יום א' הקרוב, לבקש להעביר את האיכסון למקום מתאים?

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אמרתי שהמשדר אינו אחראי על סדרי האיכסון. התנועה הקיבוצית פועלת בעניין זה על דעת עצמה. ניתנה לי הבטחה שיעשה נסיון למנוע פגיעה ברג-שותיהם של יהודים דתיים.

ג. חילופי גברי בוועדת הכספים

הכנסת צבי צימרמן; במקום חבר-הכנסת שלמה פרל-שטיין יבוא חבר-הכנסת אברמוב.

היו"ר ד. נצר:

מכיוון שאיני שומעת התנגדות, אני קובעת שהכנסת אישרה חילופי גברי אלו.

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין:

אני מבין את חבר-הכנסת ורדיגר ומאחל לו הצלחה בעבודתו בכנסת. והרי תשובתי לשאלתה:

א. המרכז להדרכה לספריות ציבוריות איננו של משרד החינוך והתרבות. משרד החינוך משתתף במרכז זה יחד עם גורמים נוספים, כגון בית-הספר לספרנות ליד האוניברסיטה וארגון ספרני ישראל.

החוזר שנשלח על-ידי ועדת הספריות של ברית התנועה הקיבוצית לא הובא לאישורו של המרכז להדרכה, והשימוש בשמו של משרד החינוך והתרבות בחוזר זה נעשה בטעות.

ב. מרכז ההדרכה לספריות ציבוריות אחראי אך ורק לתכנית הלימודים ולקביעת המרצים בקורס הנדון לספרנים מתחילים מן הקיבוצים, ובהמלצתו העמיד בית-הספר לספרנות של האוניברסיטה העברית לרשותו של הקורס חדר לימוד וספריה מקצועית.

על הניהול האדמיניסטרטיבי של הקורס ועל איכ-

היו"ר ד. נצר:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

ברוך אזניה (יו"ר ועדת הכנסת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הריני מתכבד להודיע על חילופי גברי בוועדת הכספים, כלהלן: מטעם סיעת גח"ל, במקום השר יוסף ספיר יבוא חבר-

ד. הצעות לסדר-היום

1. תיקון הנחיות לקביעת זכויות למענקי זיקנה

במשך השנה האחרונה הגיעו לארץ משפחות רבות שיש בהן מספר לא-מבוטל של זקנים. ומכיוון שמשפחות אלה אינן כלולות במסגרת „עולי איחוד משפחות“, אין הזקנים שלהן זוכים לקבל את טופס מענק הזיקנה מיד בדרך רגילה על אדמת ישראל. צריכים הם לעבור את כל שלבי החקירה והדרישה של עובדי לשכות הסעד, אם יש להם קרובים, אם הם זכאים, וחדשים יעברו עד שיאושר להם המענק, אם יאושר בכלל.

זה מעליב, זה מקומם, זה לא צודק. הגיעו הדברים עד כדי כך, שהעובדים בלשכות סעד של רשויות מקומיות מסוימות, שעליהם מוטל ביצוע ההוראה הזאת, התמרמרו על הפליה בלתי-מוצדקת זו, והיו גם כאלה שלא רצו לבצעה, עד שהובטח להם שזה רק „הסדר זמני“.

חברי הכנסת הנכבדים, לאושרנו, בעליה חדשה זו — שבחלק לא-מבוטל ממנה אני חי ופועל — הגיעו המשפחות בהרכבן המלא „בנערינו ובזקנינו“. לא היו עד עכשיו מקרים שהזקנים נשלחו לכאן והצעירים נשארו אי-שם בגולה. זה גובע גם מהקשר המשפחתי ההדוק ביותר בין כל חלקי המשפחה, שהזקן והזקנה תופסים מקום מכובד בה, כיאות להם, ובשום פנים לא תסכים להיפרד מהם. והנה כ„פרס“ על יחס אנושי-לאומי-תרבותי זה אנו משלמים למשפחות אלה בקשיים בהחזקת זק-

היו"ר ד. נצר:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. ראשונה, הצעה לחבר-הכנסת זוארץ: תיקון הנחיות לקביעת זכויות למענקי זיקנה.

מריג'א זוארץ (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להציע לכנסת להעלות על סדר-היום תיקון הנחיות משרד הסעד מיום י"ג בתשרי שנה זו, בקשר לקביעת זכויות למענקי הזיקנה. סעיף ט' בפרק ראשון של הנחיות אלה אומר: „זקנים עולי איחוד משפחות זכאים למענק סוג א'“. על תיקון סעיף זה אני מציע לדון. כולנו מברכים על יזמה מבורכת זו, להרחיב כל כמה שאפשר את המסגרת של מקבלי מענק הזיקנה לאלה שאינם זכאים לקבל את קיצבת הביטוח הלאומי. מתן המענק, לא זו בלבד שהוא מקל על תקציב המשפחה שבה חי הזקן, אלא גם, וייתכן שזה העיקר, נותן הרגשה לזקן שאין הוא נופל כנטל וכמשא על בני משפחתו. הוא חי בהרגשה שגם הוא תורם את חלקו בתקציב המשפחה. זה מעודד אותו ושומר על מעמדו המכובד בבית.

וכאן נשאלת השאלה: באיזו זכות מפלים אנו בין זקן לזקן? משום מה דווקא אותם הזקנים העולים במסגרת „איחוד המשפחות“, וכולנו יודעים למי הכוונה, דווקא הם ייהנו, ואילו זקנים אחרים לא?

הם הגיעו בגיל שכבר היה מחוץ לאותם תחומים שהחוק קבע בשעתו. שותפי הקרן הזאת, שנועדה בעי-קר לעולים חדשים שהגיעו ארצה לאחר התאריך הקובע, היו משרד הסעד, הסוכנות היהודית, מלב"ן והרשויות המקומיות.

בעוד שבחודש מאי 1958 ניתנו 2321 מענקי זיקנה, הרי בדצמבר 1966 נהנו מהקרן 18,000 זקנים וזקנות, ואילו בדצמבר 1967 — 22,000. בחודש מאי 1967, כא-שר מצב החירום במדינה היה בצימום, נעשה על-ידי משרד הסעד מאמץ מיוחד על מנת להבטיח למקסימום של זקנים ליהנות מהקרן, וחוסל התור של ממתנים להחלטה.

אודה על האמת, כי כל השנים הדגשתי והדגשתי כי עדיין נשארו קשישים אשר מטעמים שונים לא יכלו ליהנות מהקרן והעניין הצורך שלהם לא בא על סיפוי קו. תיתי לו לחבר-הכנסת זוארץ שהביא לתועלת כל השומעים ציטטה מדברי חז"ל, אבל מה לנו גדול יותר מהמקור, והוא ספר הספרים, בו כתוב, "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן".

אם כן, הריני שמח להודיע שהעניין שהעלה חבר-הכנסת זוארץ בא עתה על סידורו. תשובתי מצטיינת בשתי תכונות: היא קצרה וברורה. סוכם בין משרד האוצר ומשרד הסעד על ההסדר דלהלן:

החל מ-1 באפריל 1968, או מ-1 בספטמבר 1967 (במקביל לתאריך שייקבע בחוק לעידוד עליה הנידון עתה בכנסת), ייהנה מקיצבת זיקנה כל עולה חדש אשר בגלל עלייתו לא יכול היה להיכלל בביטוח הלאומי.

הריני מציע להעביר את הצעתו של חבר-הכנסת זוארץ לוועדת השירותים הציבוריים או לוועדת הכספים.

הי"ד. נצר:

האם מסכים חבר-הכנסת זוארץ להעביר הצעתו לוועדה? אני מבינה שכן.

הצבעה

ההצעה להעביר את העניין לוועדת השירותים הציבוריים נתקבלה.

2. המלחמה בסרסורי זנות

רים, על מנת להקל על הבאת העבריינים למשפט, ועל-ידי הטלת עונשים חמורים, שירתעו אותם ממעשיהם, עם זה גם יסייעו להציל מאות ואולי אלפי נערות מציפורניהם.

הפעם מדובר בתוספת לסעיפים אחדים, והכנסת תיקונים בסעיף 10, "מאסר חובה", וזה לשונו: "מי שהורשע בעבירה לפי סעיפים 1, 2, 3 לחוק זה, יוטל עליו עונש מאסר, אם כעונש יחיד ואם בצירוף עונש אחר, אך לא יוטל עליו מאסר על תנאי."

כפי שנאמר כבר, התברר חיש מהר שחוק זה לא השיג את מטרתו. כי הוא נתן אפשרות לשופטי ישראל, הנוטים בדרך כלל לקולה, להפחית את העונש — במקרה שהוא ניתן בכלל — באופן שמירב עונש תקופת המאסר ניתן על תנאי. מצב זה מאפשר לסרסור להמשיך בפעולתו הנפשעת על-ידי השתלטות מחדש על הקרבן, אותה

ניהן, נוסף על הלבטים הבלתי-נמנעים כמעט בצעדיה הראשונים של כל משפחת עולה בארץ.

כי מה מתברר כאן מחוץ הנוסיון? — זקנים בודדים המגיעים ארצה או הגרים מחוץ למסגרת המשפחה, מקב-לים את המענק בקלות יחסית מאלה המגיעים וגשאים בחוג המשפחה. זהו ה"פרס" שאנחנו משלמים למשפחות נאמנות אלה ושוכחים כי הכלל העתיק "אם אין גדיים — אין תישיים" הוא נכון במקרה שלנו גם בסדר הפוך, "אם אין תישיים — אין גדיים". אם לא נשכיל להתייחס כהוגן ובשוויון לכל הזקנים, ולא דווקא לעולים מסוג מיוחד, כפי שהנחיות הסעד קובעות, לא נוכל לומר שמילאנו את חובתנו כלפי הצעירים.

אזוני השר, לא נעלמו ממך דברי חז"ל שישבת ארץ-ישראל גורמת לאריכות ימים, "למען ירבו ימי-כס וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם". כשם שלא נעלם ממך מאמר חז"ל: "מאן דיהיב חיי — יהיב מזונא". אתה שליח ההשגחה והעם על הספקת "מזונא" לאלה שאינם יכולים להשיג זאת בכוחות עצמם, ועליך לדאוג שכל אלה הזקוקים לכך יהיו זכאים לקבל אותו. כל הזקוקים, ולא רק חלק מהם, כפי שהנחיות קובעות.

תרבותה של כל אומה, רמתו המוסרית של כל עם, נמדדות, כידוע, על פי היחס שמתייחסים לחלק החלש שבהם, ובשורה הראשונה עומדים הזקנים, ושוב: כל הזקנים, בלי כל הבדל.

לאור כל האמור אני מציע, כבוד היושבת-ראש, להעמיד את השאלה החשובה הזאת על סדר-יומה של הכנסת.

הי"ד. נצר:

רשות הדיבור לשר הסעד.

שר-הסעד י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הריני עונה על הצעת חבר-הכנסת זוארץ מתוך גישה חיובית אל הנושא שהעלה כאן. הקרן למענקי זיקנה לקשישים נזקקים הוקמה בחודש אפריל 1958 למען אותם זקנים אשר לא נכללו במסגרת חוק הביטוח הלאומי, באשר

הי"ד. נצר:

נעבור להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת הק-טין: המלחמה בסרסורי זנות. רשות הדיבור לחברת-הכנסת הקטין.

רות הקטין (מפלגת העבודה הישראלית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבדת להביא לדיון בכנסת אחד הנושאים האנושיים החברתיים, בהם עסק ידידי היקר ד"ר ניר בהיותו חבר הכנסת: הצלת נערות מידי סרסורים. לשם כך הכרחית מלחמה בהם, באמצעים אפקטיביים יותר מאלה הקיימים בעת זו. דבר זה ניתן לעשות על-ידי תיקון מחדלים הקיימים בחוק הקיים, שהוא חוק דיני עונשין (עבירות זנות), תשכ"ב-1962, שנתקבל בכנסת אף הוא בזמנו של ד"ר ניר. תכליתו של חוק זה היתה להגביר את המלחמה בסרסורים, על-ידי הכנסת תיקונים פרוצדורליים ואח-

המקרים — בגלל העדר בית, עקב הרס המשפחה או עקב צפיפות ומצוקה כלכלית, ולעתים גם בגלל תגובה לא-נכונה, אגרסיבית, מצד האב או האם, על התנהגות שאי-נה נראית להם נכונה מצד הבת.

חברי הכנסת, אלו הן הסיבות העיקריות הגורמות לתופעה שכיחה זו בעת האחרונה. כפי שמתברר, התרבו הבריונות מן הבית בקרב הנוער בגיל אחת-עשרה עד שש-עשרה, ומספר הבנות העובדות את הבית מתרבה מדי שנה. על מנת להדגים ולהמחיש את המציאות, אש-תמש בכמה מספרים.

הנה, ב-1963, בין בני הנעורים שברחו מהבית בגיל זה שצינתי, היו 7% נערות; ב-1964 — 8.6%; ב-1965 — 11%; ב-1966 — 12.5%. המספרים מראים שבדי-חת נערות נמצאת בעליה מתמדת. ואם נסיף לכך גם עובדה אחרת, שהתפרסמה במקום מוסמך — תדפיס של משטרת ישראל מ-1966 — נראה שמספר הנערות שהו-אשמו בביצוע עבירות נגד גופו של אדם גדל במשך שנה אחת ב-28.4%.

חברי הכנסת, אני משוכנעת שלהצלת נערות מהתדר-דרות הכרחית מלחמה בסרסורים. יחד עם זה אני מבינה שזה בלבד אינו מספיק. צריכה להיעשות פעולה מונעת בממדים גדולים. אני מציינת בצער רב, שהכלים והאמ-צעים העומדים לרשות הפעולה המונעת אינם מספיקים לעומת הצרכים. אין עבודה קהילתית מתקבלת על הד-עת בקרב המשפחות. כמעט שלא קיימים מוסדות שיקום לנערות עוזבות. נמצא איפוא, שלבת התועה ברחוב יש הדגשה שכל העולם פנה לה עורך, שכולם עזבו אותה לנפשה. מצב זה משמש רקע להופעת ה"גואל" — הסר-סור, שלרוב הוא לבוש הדר, געים הליכות, והוא עט על "המציאה", דואג לה לקורת גג, לארוחה טובה, ולעתים גם לסיגריית חשיש לקינוח הסעודה. ואם יש צורך — גם לא חוסך חיבה לעת הצורך. אם כן, באופן הדרגתי משת-לט הסרסור על הקרבן ותוך תקופה קצרה היא מצורפת לאותה חבורה המספקת לו אמצעים לחיי הוללות וכיוצא באלה.

איני יודעת אם הגיע למישהו מחברי הכנסת התיאור המזעזע של מר לייסנר על העיסוקים של רועי-הזונות במרכזה של יפו, לאילו מעשים שפלים מגיעים הגבררים הללו.

זאת ועוד. לא רק בית-קפה בפינת רחוב סואן או תחנת אוטובוסים משמשים תצפית לעבריינים לשם ציד קרבנות. גם הדיסקוטקים למיניהם, המכשיר המודרני הזה, על ההויי שבהם, מהווים שדה פעולה רחב לסרסו-רים. אנשים יודעי-דבר מעידים על כך, שבין המוסדות המהוללים הללו ישנם המעסיקים בנוסף למגוישים ומגי-שות, לרוב מגישות, גם מארחות בגיל 15-16, שמתפ-קידן להגניע את שהות המבקרים. חברי הכנסת, ישנם דיסקוטקים שבהם נדרש תשלום רק מהגברים. הנערות מוזמנות, ברוב חסד, לבילוי חנם. אם כן, בצורות שו-נות ובאופנים שונים פורשים הסרסורים את הקורים במקומות ובנסיבות הנוחים לציד הקרבנות.

כל חברה נאורה חייבת להילחם בתופעה זו עד חרמה. ברי לנו, כי במלחמה בהתדרדרות נערות, כפי שכבר אמרתי, יש לאחוז באמצעים נוספים לאלה שמיתי, כגון הסברה בענייני מין בבית-הספר, פער-

נעה, שאחרי לבטים רבים ואחרי שכנוע רב הסכימה להעיד נגדו בבית-המשפט. במקרה שהעונש ניתן והוא מאסר על תנאי, כולו או בחלקו, או קביעת מבחן — יש לסרסור חופש תנועה מוחלט. הוא מוצא מהר את הקרבן, ותחת איומים היא חוזרת לסורה ושוב מנוצלת על ידו. ולא פעם גם, לפי תביעתו, מגינה עליו באותו בית-משפט ומשנה את עדותה.

מה הועילו איפוא חכמים בתקנתם? עובדה היא שגם בערעור פלילי 558/62, שהובא לפני בית-המשפט העל-יון והתפרסם ב"פסקי-דין", כרך י"ז, עמוד 162, נאמר בין היתר לגבי סעיף 10 שעליו דיברתי, כי כוונת הסעיף אינה ברורה די הצורך. ובאותו ערעור אישר בית-המש-פט העליון הטלת עונש שרק בחלקו היה מאסר בפועל, וברובו — מאסר על תנאי. פסק-דין זה היה מלווה בחוס-פת, ואני מצטטת אותה: "אם רוצה המחוקק לשלול כל אפשרות של הטלת עונש על תנאי — עליו לנקוט לשון חד-משמעית".

זאת ועוד: במשפט אחר באותו נושא הטיל בית-המשפט העליון, בניגוד לדעתו של שופט בית-המשפט העליון השופט חיים כהן, תקופת מבחן על עבריון סרסור. ובידי נמצא פסק-דין שנתקבל לאחרונה בבית-המשפט העליון, שישב כבית-משפט לערעורים פליליים. פסק-דין זה נתקבל בעקבות ערעורו של היועץ המשפטי לממשלה, וזה לשונו: "המשיב הורשע בעבירה של סרסור. למע-שה זוות, ונדון ל-18 חודשי מאסר, מהם 23 ימי מאסר בפועל...". הקשיבו! חודשי מאסר, מהם 23 ימי מאסר בפועל; היתר — מאסר על-תנאי. זוהי דוגמה בולטת לאותם הדברים שהשמעתי קודם.

אמנם בית-המשפט העליון לא קיבל את הערעור. אבל הוא לא קיבל אותו בהנמקה, "שאינן שלול כעת את המשיב שוב לבית-הסוהר בשל עבירה שביצע לפני כמ-עט שלוש שנים, ובינתיים השתחרר ממאסרו וממצורו".

חברי הכנסת, אני מתארת לעצמי אילו מעשים טו-בים חולל הגבר הזה אחרי פסק-דין כזה.

חברי הכנסת, נוסף למחדלים שצינתי, בחוק שדי-ברתי עליו, ידוע לי שעוד בהצעה המקורית של ד"ר ניר היה סעיף אשר שלל שחרור בערבות לגבי סרסורי זנות. לצערי הרב, סעיף זה לא נתמך בכנסת, ומשום כך לא נכלל בחוק. לדעתי יש לקבוע באופן הברור ביותר את כוונתו המקורית של המחוקק לגבי אופן הענישה, שמצד אחד יאפשר את בידודו של העבריון לתקופה סבירה, ומצד שני ירתיע אחרים מעיסוק בזוי זה, הגורם לאיבוד צלם האדם של הנערות הנלכדות, כשהן נאלצות לחיות חיי ניווין והשפלה.

חברי הכנסת, בעיה כאובה זו מחריפה מדי שנה, מה עוד שהזנות מקיפה בעת האחרונה גם גילים צעירים מאד, לפי ידיעות שאנשי משטרה ממדור המלחמה בעב-ירות נגד המוסר השמיעו לפני. כמו-כן שמעתי עדות דומה מפי עובדות סוציאליות, שנגע זה פשה והגיע אל נערות בגיל שתים-עשרה ושלש-עשרה. על כן, אם אין מנסים להציץ מידי הסרסורים בעוד מועד, כעבור שנה-שנתיים הן כבר אבודות לחברה, והן "מוכשרות" כאמצעי ללכידת קרבנות נוספים.

חברי הכנסת, מתוך אינפורמציה הנמצאת בידי מת-ברר שברוב המקרים צדים הסרסורים את הנערות כשהן נתונות במצוקה — ויש מצוקה במדינת ישראל, במירב

גם לא כלי-כך ברור לי, ולא רק לי, אם דרכי העי-
נישה שבידנו הן מועילות ויעילות במידה מספקת. אנו
יודעים שבעבור אדם עבירה חמורה, וכאשר מוכיחים
את הדבר מעבר לכל ספק בסדר לפני בית משפט מוס-
מך, גשלים האנשים, בדרך כלל, לבית-סוהר לזמנים
ארוכים או לזמנים קצרים יותר. אולם מי שנמצא על
התצפית ורואה כי אדם שלא הספיק כמעט לצאת מבית-
הסוהר, כבר נתפס שוב על עבירה דומה - ואחוז הרצי-
דיביסטים הולך וגובר - שואל את עצמו - ואין זו
שאלה מקורית שלי, זוהי שאלה ששואלים את עצמם
משפטנים וקרימינולוגים בכל העולם - האם דרכי העני-
שה שלנו משיגות את מטרתן. מדי פעם בפעם נכתבים
על כך ספרים, נערכים מחקרים, והאמת ניתנת להיאמר
שעדיין איש לא הציע תרופות רדיקליות יותר מאלו
שישנן בידינו, כלומר, תרופה של שימה במאסר, אם
לתקופה ארוכה או קצרה.

בהתחשב במכלול הספקות האוכלים אותנו ביקשתי
מחבר אנשים, מועדה ציבורית של סוציולוגים, מח-
כים ומשפטנים, בראשותו של שופט בית-המשפט העליון
חיים כהן, להתחיל במחקר מחודש על דרכי הענישה,
והערב תהיה לנו ישיבה ראשונה של הוועדה. כל עוד לא
מצאנו דרכי ענישה אחרות, אנו מוצאים תרופה-מהג-
ברת העונשים. אנו גם יודעים שעונשים חמורים אינם
התרופה הטובה והמחאימה ביותר לחברה תרבותית. זה
כמעט בפרופורציה הפוכה - חומרת העונש לגבי מידת
ההתפתחות של החברה. לפני לא כל כך הרבה שנים
מספר העבירות שעליהן היו מטילים עונש מוות היה
עצום. עם התפתחות החברה בעולם הגיעו לאט-לאט
לכלל הכרה שלא זוהי הדרך הבטוחה. יחד עם זה,
ההתחבטות איננה פוסקת, ורק בשנת 1962 קבעה הכנסת
שסרסור זנות דינו חמש שנות מאסר, ואם הוא סירסר
בגופה או בגופה של נערה למטה מגיל שמונה-עשרה,
או בגופה של אשה שעמדה תחת השפעתו, כגון אשתו
או בתו - דינו שבע שנות מאסר.

אין המדינה מקילה בעונשים. זהו כמעט חוק כל
יעבור, שאם סרסור זנות גדון לתקופה יותר קצרה מאשר
שנה אחת, או - במקרה של סרסור לגבי קטינה -
כשהעונש שהוטל על-ידי בית-המשפט הוא פחות משנ-
תיים - התביעה הכללית מגישה תמיד ערעור. בוודאי שב-
חברה שלנו העונש היחיד, או כמעט יחיד - וההדגשה
היא במלה "כמעט" - הוא מאסר. אבל אם בדרך כלל
אנו אומרים שאין כלל בלי יוצא-מן-הכלל, בשטח זה
בוודאי שאנו חייבים לומר זאת.

מעשה בבחור שנאשם והורשע בעבירה של סרסור
זנות. בית-המשפט שלפניו הופיע הנאשם דן אותו להע-
מדה במבחן. היועץ המשפטי לממשלה ערער, ובית-
המשפט לערעורים אישר את העמדתו של האיש למבחן.
לא הסתפק בזה היועץ המשפטי לממשלה וביקש דיון
נוסף בבית-המשפט העליון, כלומר במקום פסק-דין של
שלושה פופטים שישבו בערעור צריך היה לבוא בסופו
של דבר פסק-דין של חמישה שופטים בדיון נוסף. גם
שם נקבע שהקביעה של המבחן היתה נכונה.

אני מרשה לעצמי לקרוא קטעים מפסק-דין ראשון
של בית-המשפט לערעורים, וגם מאותו פסק-דין שניתן
בדיון הנוסף. בבית-המשפט העליון, בדיון הראשון, אמר
השופט ברנזון את הדברים הבאים:

לה חינוכית סוציאלית, פעולה קהילתית רחבה. נחוצים
גם מוסדות מתאימים בקנה-מידה מספיק לצעירה במצוק-
תה, ויחד עם כל אלה - הכרחי לעורר את דעת הקהל
לבעיה הזאת. בזמנו עסק בזה הדיון. לצערי הרב, המדור
הזה חוסל, ומשום-מה גם העתונות מחרישה. אולם קודם
כל עלינו להילחם בגורם העיקרי להתדרדרות אלפי נע-
רות - הסרסור, אלמנט אשר לו ביום אפילו בעולם
התחתון. הוא הנחות בין העבריינים מסוגים שונים; הם
נמונים מלבוא אתו במגע. אגב, אנשים אשר מלאכתם
להילחם בסרסורים מעידים על כך שקשה מאד לתפוס
אותם. אחת הסיבות לכך היא - הסדקים אשר בחוק.
וכאשר הסרסור כבר נתפס, מקילים בעונש. שמעתי חוות-
דעת ממשפטניות. גם לדעתן החוק אינו מאפשר להטיל על
הסרסור את העונש שהוא ראוי לו. אם כן, החוק הקיים
מכביד על הבאת העברייני למשפט, לא רק על הטלת העו-
נש, מה עוד שהסרסורים מכירים היטב את חולשת החוק
ואינם מתקשים לעקוף אותו.

אם כן, יש לתקן את החוק באופן שמצד אחד יסייע
למשטרה להביא את הסרסור לבית-המשפט, ומצד שני יתן
לבית המשפט הנחיות ברורות לגבי העונש שביית-המשפט
יחליט להטיל עליו: עונש מאסר ללא כל תחליף, ויהיה
זה אפילו לגבי חלק קטן של הזמן. לא מאסר על תנאי
ולא תקופת מבחן. מסוג זה של עבריינים יש לשלול גם
את זכות השחרור בערבות. אני יודעת שזוהי זכות אלמנ-
טית של כל אדם הנמצא במעצר, אולם מעבריינים כאלה
יש לשלול גם זכות זו.

חברי הכנסת, יתוקן החוק באופן שלא יאפשר לסר-
סור, אשר נלכד לאחר מאמצים רבים, לקבל חופש, שאותו
הוא מנצל, כפי שהוכח לא פעם, לגממה בקרבן ולציד
קרבנות נוספים. הסרסור צריך לדעת שהוא ישלם ביוקר.
רק זה ירתיע אותו.

אנו נאבקים על כל מקור של עליה, על כל אדם
שבא לארץ. בוודאי שאנו חייבים לעשות למען אותן
נערות, שבחלקן גולדו בארץ ובחלקן גדלו והתחנכו בארץ,
ואם לא נאחז באמצעים בעוד מועד, מי יודע אם לא
נאבד מהן מאות, ואולי אלפים, שבפוטנציה יכולות להיות
אזרחיות טובות ומועילות למדינה.

חברי הכנסת, נראה לי כי ראוי שנושא זה, הקשור
בהצללת מאות ואלפי נערות, יעמוד לדיון בכנסת.

היו"ר ד. נצר:

רשות הדיבור לשר המשפטים.

שר-המשפטים י. ש. שפירא:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני חושב שלא
קשה למצוא בכנסת ובכל חברה תרבותית יחס של בוז
ומשטמה לחלאת האדם של סרסורי זנות. אין כלל צורך
להרחיב על כך את הדיבור, ואין לי מה להוסיף על דבר-
י חרתי-הכנסת הקטין ביחס לטיפוס האדם הזה.

אני מרשה לעצמי לומר, כי מכאן ואילך קשה לי
לעקוב אחרי הטיעון של חברת-הכנסת הקטין. אינני
בטוח אם ההסבר שלה לתופעת הזנות - כי זו בעיקר
תופעה סוציאלית הנובעת ממצב כלכלי - הוא נכון. על
כל פנים, מתוך קריאה בספרות ומתוך שיחות מרובות
עם מומחים מתברר לי שהדברים אינם כה פשוטים.

הוא הנכון. ואני מקבל, עם כל הכבוד, את דעתו של השופט הלוי, שבדרך כלל מקומם, בבית־הסוהר. אבל השופטים בוחנים את הענין ויודעים את העובדות, והם רואים שלפניהם יש אדם שנכשל, ולו לימים ספורים, והוא ניתן להצלה. אינני בטוח — אני בטוח בהיפך, שאם רוצים להשלים את חזיתותיו, צריכים להכניס אותו ל"פניסיון" הזה ששמו בית־סוהר, ומשם הוא לא ייצא יותר טוב.

אין המדינה מרחמת על סרסורי זנות. כשהביאה הממשלה הצעת חוק לחנינה אחרי מלחמת ששת הימים, הוציאה את סרסורי הזנות למיניהם מכל הנאה מהחוק. בתקופת כהונתי — ואני עוקב אחרי החנינות והמתקת דינים שהגשיא יכול להעניק לעבריינים לפי הפרודגטיבה שלו — אני יודע מקרה אחד בלבד שהגשיא דאה לצוֹ רך ולאפשרי להמתיק את דינו של אדם שהורשע בעבירה סרסורית זנות.

אני רוצה לומר משהו ביחס לשחרור בערבות. אני מרשה לעצמי לחשוב — ושוב, גם בענין זה אינני אור־יִגְנָאלי — שמעצר אדם לפני שהורשע הוא דבר רע, אבל הוא רע הכרחי. אדם שלא הורשע על־ידי בית־משפט, אינו צריך לשבת בבית־כלא, אינו צריך לשבת בבית־סוהר, הוא צריך להיות אדם חופשי. זוהי זכותו. ואם אומרים שכל זמן שלא הורשע אדם הוא בחזקת זכאי — אין זו פראזה. זהו בבחינת "אני מאמין" של כל חברה נאורה, ואני מקווה שאנחנו חברה נאורה. ובכל זאת, כשאדם חשוד בעבירה, כשהמשטרה חושבת שיש לה הוכחות שהאדם הזה עבר עבירה, היא פונה לשופט ומקבלת רשות לעצור עד המשפט. מה משלמת החברה לאדם שישב בבית־סוהר וציפה למשפט ויצא זכאי? לא כלום. החברה, הציבור, עשו עוול לאיש, לאיש חף מפשע, כפי שקבע בית־המשפט, בסופו של דבר, בכך שהחזיקו אותו מחוץ לחופש. אבל זה בבחינת הכרח שלא יגונה. כשאתה עוסק בדברים שהם בבחינת ז, אתה חייב להמיר עיט ברע הזה, לעשות אותו ככל האפשר רק עד כדי הכרח. אלוהים אדירים, אתה נכנס לאותו דיסקוטק ומשום מה המשטרה חשדה במישהו. שהיה סרסור לדבר עבירה. בסופו של דבר הגיעה לבית־המשפט והוא יושב, וישמע את ההוכחות, ולא מניח ולא מקצתיה. אז הוא יישב בבית־הסוהר עד המשפט, כדי שבסופו של דבר יגיד לו השופט שהוא זכאי.

אינני אומר שלא יעצרו אותו. גם אני תובע זאת. בעצם יום־יום מופיעים אנשים בשמי, או יותר נכון בשם היועץ המשפטי לממשלה, ומבקשים פקודות מעצר. אבל להעלות את זה לדרגה שמספיק להאשים אדם בעבירה זו דווקא, ואז השופט כלל אינו חופשי לומר: לא, ההוכחות אינן מספיקות, אפילו לא לכאורה, אינני חושב שהאיש הזה יכול להפריע למהלך החקירה או שיזכר, אני חושב שמוטב לשחרר אותו בערבות. רוצים לכבול את השופט שלא יוכל לפעול במקרה שהוא חש שאין כל הצדקה להחזיק את האיש הזה במעצר.

אני יודע שהגושא הוא כאוב. אני יודע שהחברה היא במידה רבה חסרת אונים נגד הגנע והפגע הזה של סרסרות לזנות. אשמח מאד אם הוויכוח יתנהל בי־סדויות, על־יסוד החומר שהצטבר, על־יסוד חוות דעת של אנשים שעוסקים בזה כל ימיהם. אני מעוניין שבנושא

המבחן הוא שיטת טיפול בעבריון שונה לחלוטין משיטת הענישה הרגילה. המבחן הוא מכשיר חינוכי שכולו חיוב. יסודותיו — אמונה באדם ובכוחות הטוב הצפונים בו, שניתן לזכות מתוכו, לשחררו ולהפוך עולם למענו, כדי שיתגבר על כשלונו בחיים, כשהוא מתהלך חופשי ומודרך, נתמך ונסעד על ידי החברה באמצעות שליחים מאומנים ומזומחים לכך. בזאת נבדל המבחן מן הענישה הרגילה, ביחוד מעונש מאסר, שהוא אמצעי של יאוש שהחברה נוקטת בו, או צריכה לנקוט בו, להגנתה רק כאשר כלו כל הקיצין, כשנראה הדבר שאין לעבריון תקנה באמצעים אחרים ובשיטת טיפול אחרת. אינני יכול לתאר לעצמי כי המחוקק מתכוון להוציא מידי בית־המשפט מכשיר חשוב כמו מבחן בלי לטרוח ולומר זאת באופן ברור ומפורש, וביחוד כשהוא טיפל בבעיית הענישה וגם רצה לשנות ולסייג את דרכי הענישה הרגילים הוא אמר זאת במפורש.

לעצם הענין, חושבני כי אין יסוד לחלוק על דעת בית־המשפט המחוזי, שנענה להמלצת שירות המבחן, כי לפנינו מקרה המתאים למבחן. המשיב הוא אדם צעיר שנקלע לתברתה של אשה זונה, אשר גיאותה לבוא אותו במגע מיני בלי תשלום, והוא מצדו הסכים להיות שוֹמֵר ראשה ולהביא לה לקוחות תמורת תשלום. כל הפרט שה ממשכה ימים ספורים, עד שהמשיב נתפס יחד עם האשה והענין נתגלה למשטרה. גם עברו של המשיב אינו לגמרי נקי, אך עבירותיו הקודמות נעברו בגיל ארבע־עשרה — חמש־עשרה והן מסוג העבירות שנגערים בגיל זה עלולים על נקלה להתפתות ולהיכשל בהן, כמו גניבת תרנגולת לעשיית "קומזיץ", כניסה למכונת בלי רשות הבעלים. אבי המשיב מת עליו בצעירותו וחסרה לו בבית יד מכוונת ומדריכה, ואמו לא השכילה לטפל בו כראוי, בהיותה חולנית ועסוקה בחנות לפרגסת המשפחה. אף־על־פי־כן הסתדר המשיב בעבודה קבועה והתמיד בה. הוא בא בדרך כלל בחברה חיובית של נערים עובדים ולומדים, ומילא את שירותו בצבא ללא דופי. לדעת שירות המבחן ניתן המשיב לתקון במסגרת פתוחה בעזרת השירות שלהם, ומאסר רק יחטיא את המטרה.

בדיון הנוסף בבית־המשפט העליון באותו ענין אמר השופט הלוי את הדברים הבאים:

"קציני המבחן והשופטים יעשו את חוק עבירות זנות פלסתר, אם ירבו להשתמש בשיטת המבחן כלפי עבריינים הבאים בגדר הסעיף 10... חוץ ממקרים יוצאים מן הכלל, המקום הנכון לסרסורים במעשי זנות, למשדלים למעשי זנות ולמשדלים לעסוק בזנות הוא בבית הסוהר". יחד עם זה קבע שזהו מקרה יוצא מן הכלל.

אני חושב שאחד החידושים הגדולים שעשתה הכנסת בהשוואה לחוק הפלילי שהיה קיים עד קום המדינה, הוא שהנהיגה מאסר על תנאי, והמאסר על תנאי הוכיח את עצמו כמכשיר חשוב. יש מאות ואלפי מקרים שאנשים נענשו במאסר על תנאי ולא חזרו לסורס; הם לא חזרו לסורס בתקופת התנאי וגם לא לאחר מכן.

בודאי ברי לי שלא מבחן ולא מאסר על תנאי הוא העונש הקלאסי בשביל סרסורים לדבר עבירה. ההיפך

רות הקטין (מפלגת העבודה הישראלית):
כן.

הצבעה

ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של
חברת-הכנסת ר. הקטין לוועדת החוקה,
חוק ומשפט נתקבלה.

זה יתקיים בירור מקיף, דווקא בוועדה המתאימה לכך —
בוועדת החוקה, חוק ומשפט. ואני מציע שהנושא יועבר
לדיון לאותה ועדה.

הי"ר ד. נצר:

האם מסכימה חברת-הכנסת הקטין להצעת שר המש-
פטים, שהנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט?

3. פיקוח על תעשיית המזון

הי"ר ד. נצר:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת
שלמה רוזן: פיקוח על תעשיית המזון. רשות הדיבור
לחברת-הכנסת רוזן.

שלמה רוזן (מ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אנו חיים בת-
קופה של הטכנולוגיה המתקדמת והיא כובשת מדי שנה
בשנה תחומי חיים נוספים. מצעד הכיבוש של הטכנו-
לוגיה לא פסח, כמובן, גם על המזון. הקשישים יותר ביני-
נו זוכרים עדיין את משק הבית מלפני דור או שני
דורות, כאשר עקרת הבית אפתה לחם והכינה את מר-
בית המאכלים, בכללם שימורים, כמו ידיה. זמנים אלה
חלפו ללא שוב ומרבית המזון מוגש לציבור לאחר עיבוד
תעשייתי. זוהי המציאות בארצות התעשייתיות, ואנו
מתקבלים גם בישראל למצב זה וגם אצלנו פועלת אותה
מגמה, בה השימוש במונחים משומרים הולך וגדל, ולא
ירחק היום כאשר דווקא המזון הטרי והבלתי-מעובד ייה-
פך ליקר-המציאות.

המזון המעובד והמוכן לאכילה בצורת מזון משומר
על-ידי שיטות חדשות של צינון, הקפאה עמוקה, ייבוש,
עיקור ואריזה נאה, כל אלה הפכו לסימני היכר של העי-
דן הטכנולוגי והם צורך חיוני לעקרת הבית היוצאת
לעבודה במשק ולרצון שלם לפנאי. ככל התפתחות טכ-
נולוגית הולידה גם התפתחות זו בעיות חדשות, והן
תובעות הסדר ופיקוח מטעם החברה.

הרפואה הישראלית רשאית להתגאות בהישגיה.
התגברנו על שורה של מחלות והפתחנו את שיעורן של
אחרות, ואולם אם אינני טועה לא פחת שיעור מחלות
המעינים והקיבה הקשורות בטיב המזון וברמתו התבר-
אית, וכן לא פחת שיעור ההרעלות ממזון, שעלה בשנת
1966 ל-7.6 לכל 10,000 נפש.

שמירה על טיב המזון ורמתו התברואית — זהו תפ-
קידו הראשון של הפיקוח הממלכתי. תעשיית המזון
המודרנית, במגמתה להרחיב תמיד את היקף הייצור,
יוצרת מדי יום ביומו מוצרים חדשים, פריטים נוספים,
מגוונת ומעצבת מחדש את המוצרים, מגוונת ומשכללת
אריזתם, כדי לספק צרכים ריאליים, ולעתים צרכים מדו-
מים, והיא מנצלת את כל הישגי המדע והפרסומת המו-
דניים כדי להביא את הצרכן לקניית מוצר זה או
אחר. ואין הצרכן המיסכן מוצא את ידיו ואת רגליו בין
הפריטים השונים לאלהים ואין הוא יודע להבחין בין
טוב לרע, ובין טוב לפחות טוב, וכאן נפתחות אפשרו-
יות למכביר להונאת הציבור. מתפקידו של כל פיקוח
ציבורי ממלכתי להגן על הצרכן.

אין הבעיה הזאת חדשה כלל וכלל. מאז 1950, בדין-
וחשבון מס' 10, נתן מבקר המדינה את דעתו על הפי-

הזכרתי דין-וחשבון מס' 10 של מבקר המדינה, וזה

היה בשנת 1950, אולם מבקר המדינה חזר לנושא זה
בדין-וחשבון מס' 15, 16. דין-וחשבון מס' 16 מתייחס
לשנת 1965/66. אני רוצה לצטט מדין-וחשבון זה: לא
חלה כל התקדמות בתחיקה; לא הוגש חוק המזון. נס-
יונות התיאום בין המשרדים לא עלה יפה. והוא ממשיך
ואומר: בתחום רישוי בתי-עסק ובפיקוח תברואי ב-15
רשויות מקומיות, מהן 5 עיריות, נמצאו אלפי בתי-
עסק בלי הרישיון הדרוש, ובניהם כאלה שפעלו בלי
רישיון מאז פתיחתם. ביצוא ושייוק לחם ובשר פועלים
ללא רישיון מספר גדול של מאפיות, בתי מטבחים, בתי
שחיטה לעופות, בתי-חרושת לנזקיק ומאות אטלזים:
33 מאפיות, 9 בתי מטבחים, 52 בתי שחיטה לעופות,
16 בתי חרושת לנזקיק, 308 אטלזים. העיריות מאשרות
רשיונות מבלי לדאוג אם נערכו ביקורים בעסק הגידון
ומה הן התוצאות. בדין-וחשבון מס' 15 של השירות
הוטרונרי צויין, כי רק לגבי 15 בתי-שחיטה תעשייתיים,
בעלי היקף, הופעל הפיקוח הוטרונרי, בעוד שכ-130
בתי-שחיטה אחרים נשארו ללא פיקוח.

הנני מקדם בברכה את החלטת הממשלה מלפני
שנה, או אולי למעלה משנה, "למזג את הרשויות הממ-
שלטיות המטפלות בפיקוח על המזון למערכת ארגונית
אחת, שתיקרא הרשות לפיקוח על המזון ותהיה כפופה
לשר הבריאות". הנני יודע כי סוף-סוף הוקם השירות
ובימים אלה החל בפעולתו, ואם אינני טועה התכנסה כבר
המועצה הבין-משרדית של-ידי השירות. בהקמת השי-
רות יש משום סיכוי חשוב לתיקון המצב, ואני מאחל לו
הצלחה. אבל אני סבור כי מן הדין הוא שהכנסת תלווה
את הקמת השירות הזה בדיון בשאלות הפיקוח על ייצור
המזון ושייוקו ותגבש הנחיות בתחום התחיקה, האדמיני-
סטרציה ובתחום הפעילות הציבורית.

ציטטתי את דין-וחשבון המבקר. אולם לא עובר
גם עכשיו יום ללא פרסומים על תקלות חמורות בתחום
זה של ייצור המזון. הנה הפרסומים באחרונה תוצאות
הבדיקות של נזקיק "סלמי", שנערכו ביזמת ארגון הצר-
כנים על-ידי מעבדה מוסמכת ובהשתתפות מומחים בעלי
סמכות, והם קבעו: "אף אחת מהדוגמאות המקומיות לא
התאימה לדרישות החוק. ערכן התזונתי של דוגמאות
הנזקיק הוא פגום. הבשר ששימש לייצור היה מקול-
קל באופן רציני, עובדה שעושה את הדוגמאות לבלתי-
ראויות למאכל בני-אדם. בכל הדוגמאות עבר אחוז המים

ואולי אינם מעידים על דמת התעשיה כולה. עם זאת הם מדאיגים ביותר.

אני מוכן לקבל את דעתו של מי שנקבע כמנהל שירות המזון, הד"ר ארנן, "כי המזון בארץ לא מהווה באופן כללי סכנה לבריאות, ואולם הוא טעון פיקוח מתמיד". אני מאמין כי השירות יקדם אותו בתחום זה.

כיום יש לנו שישה חוקים העוסקים במזון: פקודת מלאכות ותעשיות, הפקודה לבריאות העם, פקודת מחלות בעלי חיים, חוק תקנים, חוק פיקוח על מצרכים ושיירות, חוק פיקוח על רשויות מקומיות. כל אלה עוסקים במזון. אין צורך להוסיף, שלבירינג זה של חוקים ופקודות אינו מקל על הפיקוח ולא על בתי-המשפט, והגיעה השעה לחוקק את חוק המזון שיפשט את התהליכים ויציא את השאלה לפני הציבור הרחב.

עמדתי בדברי על הפיקוח מבחינת הבטחת טיב לפי תקן מינימום הדרוש כחוק. אולם בשוק יש מוצרים לא לפיהם בהרכב שונה, בטיב שונה ובמחיר שונה. וכיצד ומי יגן על הצרכן כי אכן יקבל בעד כספו את מלוא ערכו? יש לחוקק חוק שיחייב את היצרנים לציין באופן ברור ובולט את המשקל, את ההרכב המפורט, ולא להסתפק בציין, כפי שראיתי בארץ, על קופסאות שימור: רים: עוף, מין טבעי, מלח, וטבלונים, משקל נקי 400 גרם. לא כתוב כמה גרם בשר וכמה גרם מלח וטבלונים ומין.

אין החוק מחייב את היצרן לסמן את מוצריו בתו התקן. אני חושב שאחד התפקידים של הציבור, של המשווקים הגדולים, של ארגוני הקניה, של "המשביר", של ארגוני הצרכנים, של הסופרמרקטים, הוא לקבל על עצמם אחריות כלפי הקונה, כלפי הצרכן, להבטיח את טיב המוצרים על-ידי בדיקות במעבדותיהם.

לא החוק בלבד יפתור את הבעיה, לא הביקורת והפיקוח הממלכתי, ויהא גם מנגנון יעיל. דרושה לנו התעוררות ציבורית ותנועה רחבה של צרכנים להגנת הצרכן, להעמקת התודעה הצרכנית. רק בשילוב כל הגורמים האלה של תחיקה, של המנגנון הציבורי, של המנגנון הממלכתי ושל תנועה ציבורית רחבה — נוכל להגן על הצרכן כראוי.

4. פיקוח על טיב המזון ואיכותו

זה קיים פער גדול בין הרצוי מבחינת האינטרס של כלל ציבור הצרכנים לבין המצוי. בו בזמן שבתחומי פעולה רבים חלה התפתחות דינמית, שוכללו שיטות, הודברו פגמים, הרי דווקא בתחום חיוני זה, הפיקוח על טיב ואיכות המזון והגנה על הצרכן מהונאה וזיוף, קיימים קפאון ודריכה במקום אחד.

כבוד היושב-ראש, זכותו הלגיטימית של הצרכן לאחר ששילם את הנדרש בעד מצרכי המזון שרכש, להיות בטוח שהמזון שקנה הוא טוב ואיכותו ראויה לאכילה, טעים, מזין, נקי, בלתי-מוזיק וארוז כראוי. זכות זו אינה מובנת-לעצמה, ולא פעם הצרכן — וצרכן הוא כל אזרח במדינת ישראל — נמצא מרומה, בריאותו נתונה לסכנה, כי המזון שהוא קנה אינו מכיל אותם מרכיבים המחויבים לפי התקן, והחומרים שמהם הוא עשוי לא תמיד עונים על דרישות ההיגיינה וכללי הבריאות. ההגנה על הצרכן ממעשה זיוף והונאה, ובעיקר במצרכי

על הנורמה המוטלת בחוק של 40%. כל הדוגמאות היו רחוקות מאחוז החלבון הנדרש כחוק, 13.8%.

הבאתי דוגמה אחת מני רבות. כל מי שמעיין בכר-ניקה של העתונות או בתיקי בתי-המשפט יודע מה רבים המקרים של זיופים, הונאת הציבור, טיב ירוד, ויש כמובן גם מקרים של תקלות טכניות במפעלים מצויים כהלכה.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

לא רק בכרוניקה, זה מורגש גם בבתי-החולים.

שלמה רוזן (מפ"ם):

מובן, זאת כבר אמרתי.

העובדה שמחיר הנגיף אצלו זול ממחיר הבשר אינה מעידה על טיב המוצר. לאחרונה התפרסמה מודעת התנצלות של הארגון לצרכן, שהאשים פירמה רצינית, שלא בצדק, בטיב ירוד של מוצריה. מקרה זה יצר את הרושם המוטעה כאילו כלל היצרנים הם בסדר וכאילו כל יתר המוצרים הם מטיב מעולה. ואולם אפשר להביא דוגמאות לרוב מתעשיית האפיה, השימורים ועוד. בתי-המשפט מסתפקים בהטלת קנסות ומעלים את הקנסות במקרה של עבירות חוזרות, אבל היצרנים כוללים זאת, כפי הנראה, בתחשיב העסקי שלהם. יש מפעלים שנקנסו עשר פעמים ולא השתמשו נגדם בזכות הניתנת שלא לחדש את רשיון העסק שלהם.

בימים אלה קראתי כי משרד המסחר והתעשייה החליט לא לחדש את רשיונותיהם של מאתיים עסקים, ואני מצוין עובדה זו מתוך הערכה. כמו כן קראתי היום ידיעה חשובה בדבר ביצוע התלטת הממשלה, הבאה לצמצם את מספר בתי-המטבחיים לשבעה.

אולם, כפי ששמעתי, קיימים מאות עסקים ללא רשיון, והשאלה הנשאלת היא: כיצד נמנע תופעה זו? מקרי הזיוף בשנת 1966/67 בחלב ובמוצרי הגיעו ל-16% — בשימורי פירות — ל-13.5% — במאפיות — ל-15.5% — בשימורי בשר — ל-20%. בדיקות אלה ודאי נעשו במפעלים המפגרים והנחשלים והנחשדים מראש,

הי"ר י. נבון:

הצעה בנושא דומה — פיקוח על טיב ואיכות המזון — לחברת-הכנסת ארבל. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל.

שושנה ארבל-אלמוליו (מפלגת העבודה הישראלית): כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. היה וישנו ויכוח, מה צריכה להיות מידת התערבות הממשלה בתחומי מדיניות השכר ובקביעת מדיניות המחירים של המצרבים כים והשירותים השונים. יש הגורסים שזכותה וחובתה של הממשלה להיות גורם משפיע בתחומים אלה ויש הגורסים שבתחומים אלה צריכה להיות התערבות מיני-מלית של הממשלה שתשאיר את ההכרעה למשאל-ומתן ישיר בין הצדדים המעוניינים ולחוקי-הברזל של ההיצע והביקוש. לגבי תחום אחד נדמה לי שרוב רובם של אזרחי המדינה היו מבוכים ומקבלים ברצון התערבות יתר והתערבות מתמדת של הממשלה, על מנגנונה, והתחום הזה הרי הוא פיקוח על טיב ואיכות המזון. דווקא בתחום

עוד יותר. המשך מצב זה גרם לכך שמבקר המדינה, בדו"ח 16, חוזר לדון בבעיה זו, לאור הבדיקה בנושא זה בשנת 1965, וקובע כי במרוצת השנים לא חלה כל התקדמות, לא בחקיקה ולא בתיאום הבין-משרדי, על אף החלטות הכנסת וסיכומי המנהלים הכלליים.

באותו דין-וחשבון עוד נאמר: "עדיין לא הונהג הסדר העשוי למנוע כפילויות בביצוע הפיקוח השוטף באזורים שונים ובפני מוזן שונים. ונערכות לעתים קרובות בדיקות מקבילות מצד משרד הבריאות ומשרד המסחר והתעשייה והרשות המקומית, ויש שנתנו הוראות ללא תיאום ביניהם." המצב גם לאחר דין-וחשבון זה לא השתנה. התלונות על זיוף מוזן וטיב ירדו, על מרמה והונאה, הלכו והתרבו. לא במעט בעקבות העדר פיקוח מספיק, ויותר מזה, בגלל העדר תיאום ואחידות בפיקוח. מצב זה הביא לבסוף לקבלת החלטה בממשלה, בתאריך 30 בנובמבר 1966, על מיזוג הרשויות המטפלות בפיקוח על המזון למערכת אחת, הנקראת "שירות הפיקוח על המזון". כמו כן אושרה מועצת שירות המורכבת מנציגי משרדי הבריאות, המסחר והתעשייה, החקלאות והאוצר, וכמו כן מרכז השלטון המקומי ומכון התקנים. ובהודמנות זו ברצוני להעיר ולציין, שמשום-מה לא מצאו לנכון לשתף את נציגות הצרכנים — הכוונה למועצה הציבורית לצרכנות, מועצה שמונתה על ידי הממשלה. שירות זה הופקד על עיצוב המדיניות בתחומים הכלכליים, הטכנולוגיים, הבריאותיים והתברואיים. כמו כן הוחלט שהשירות יתחיל לפעול ב-1 באפריל 1967, ומנהלו יהיה כפוף למשרד הבריאות.

חברי הכנסת, הצרכן איננו צד בוויכוח שהתנהל, לאיזה משרד ממשלתי יש להצמיד רשות זו, הצרכן מעוניין רק בדבר אחד — הגברת הפיקוח וההגנה על זכויותיו. אך, רבותי, מאז אפריל 1967 חלפו תשעה חודשים, והשירות טרם הופעל, וכל המוקדים והתירוצים, ויהיו המוצדקים ביותר, אין בכוחם להסביר ולהצדיק את העיכובים בהפעלתו הסדירה של שירות הפיקוח על המזון. ומצב הפיקוח על המזון ממשיך להעמיד בסכנה את בריאות הציבור, ואת כיסו של הצרכן — להונאה וזיוף.

אדוני השר, עד מתי תימשך הסחבת ועד מתי ימשיכו הצרכנים לסבול?

כבוד היושב-ראש, להדגמת המצב הפרוע השורר בתחום הפיקוח על מזונות אביא דוגמה, נוסף לדוגמה בעניין הנקניק שהביא חבר-הכנסת רוזן, ושהיתה רשומה גם אצלי. בדיקות השוואתיות של קונפיטורות של תותי שדה המוצעות למכירה בחנויות בארץ, נערכו על ידי הארגון להגנת הצרכן, המשוות להסתדרות ולמועצת הפועלות, לתוצאותיהן פורסמו באיגרת לצרכן, גליון מס' 2, ממאוס 1967. נבדקה תוצרת משישה מפעלים — ארדי, פרימן, ויטה, עסיס, פרייה ובית-יצחק — ומתוצאותיה מתברר: הרמה הכללית של הקונפיטורה בארץ ירודה ואין בה להצדיק את המחיר הנדרש בעדה. במרבית המקרים אין המוצרים עומדים אפילו בדרישות המינימליות המחייבות של התקן הישראלי. חלק ניכר מהדוגמאות מכיל חומרים משמרים בכמויות העלולות להזיק לבריאות.

אדוני השר, אחת הסיבות למציאות עגומה זאת, לדעתי, היא בחוסר התיאום ובכפילויות הקיימת בפיקוח על ידי משרדי הממשלה השונים על מצרכים תזונתיים

המזון, חשיבותה איננה מצטמצמת רק במישור הבריאותי, אלא יש לה השלכה בתחום המשק ודאגה לרמת החיים, כי ההונאה בצד הכלכלי של מצרכי המזון בסופו של דבר היא פגיעה בכיסו של הצרכן. ההוצאות למזון מהוות במשפחות מעוטות הכנסה את הסעיף העיקרי בתקציב ההוצאה החודשית, ושמירה קפדנית על כך שמצרכי המזון יתאימו לתקנים המאושרים וישמרו על ערכם התזונתי יש לה השפעה בלתי-מבוטלת על רמת החיים של אזרחי המדינה.

נוכח הגילויים שהתפרסמו בעתונות בזמן האחרון על יסוד בדיקות שנעשו במעבדות שונות, על הטיב הירוד של מצרכי מזון שונים, משקאות קלים, שימורי ירקות, לפתנים, חלבה וכדומה — המקיים הרבים של הרעלות קיבה המוניות שהיו באירועי שמחה שונים שנגרמו מאכילת מוצרי בשר למיניהם, התלונות הרבות על הונאת הצרכנים וטיב המוצר הנמכר, במשקל ירוד, בהעדר נקיון מינימלי — ראיתי חובה לעצמי להעלות בעיה כאובה זו מעל במת הכנסת, תוך תקווה שכל הגורמים הנוגעים בדבר, ובראש וראשונה שלושת משרדי הממשלה — משרד הבריאות, משרד החקלאות, משרד המסחר והתעשייה — והרשויות המקומיות, שבתוקף החוקים הקיימים ממונים על פיקוח המזון, ייצורו ושיימוקו יתנו את תשומת-לכם הדרושה לתופעה שלילית זו בחיינו. נו ויעשו את כל הדרוש על מנת לתקן את הפגמים ולהבטיח את ההגנה הדרושה לצרכן האלמוני.

שמירה על טיב המזון ומניעת זיופים, תלויים בשיתוף הפעולה בין גורמים שונים — הממשלה, היצרנים ומוסדות השיווק הגדולים, הצרכן הבחור וארגון הצרכנים.

כבוד היושב-ראש, לנושא זה יש היסטוריה ארוכה. מבקר המדינה נתן את דעתו על נושא זה פעמים רבות והצביע על הפגמים והליקויים. בדו"ח 10, עמודים 53–64, המתייחס לבדיקה המקיפה שנעשתה לגבי השנים 1958–1959, עמד מבקר המדינה על הצורך בתיאום הפעולות בין הגופים השונים העוסקים בפיקוח והמליץ על חקיקת חוק מזון כולל. ועדת הכספים, בדיוניה על דו"ח שנתי 10, סמכה את ידיה על עמדת המבקר בעניין זה וסיכומיה המלצותיה אושרו במליאת הכנסת. בהם נאמר: "הוועדה הביעה דעתה שהטיפול בבעיות טיב המזון (ייצור ושיווק) ומניעת זיוף וזיהומה, המחולק כיום בין משרדי ממשלה שונים ורשויות מקומיות רבות ומבצע באמצעות יחידות אדמיניסטרטיביות שונות, אינו מבטיח פיקוח נאות על האיכות ועל ההיגיינה של המוצר המיוצר והמשווק במדינה, אף גורם לכפילויות במנגנון הפיקוח. הטיפול בבעיות טיב המזון לוקה בחוסר תיאום ארגוני ואינו מושלם מבחינת ההסדר החוקי".

בשנת 1961, בדיון על דו"ח 11, ציינה ועדת הכספים, שנקבע הסדר בין משרד הבריאות ומשרד המסחר והתעשייה להבטחת פיקוח נאות על הטיב ועל ההיגיינה של המזון המיוצר והמשווק, לשם מניעת כפילויות במנגנון הפיקוח.

אך לצערי הרב ההסדר לא הוגשם, הכפילות נשארה והסדקים בפיקוח התרחבו. בשנת 1962 המליצה הוועדה להסכנו וקיצוצים במשרדי הממשלה, בראשותו של חבר-הכנסת חיים צדוק, על מיזוג היחידות העוסקות בפיקוח על המזון לרשות אחת נפרדת. אך גם המלצה זו לא הוגשמה. הכפילות נמשכה והסדקים בפיקוח התרחבו

קים אלה מוטלת האחריות לטיב המוצרים ואיכותם כפי שהיא מתקבלת אצל הצרכן. מתכוונת אני לרשת הצרכניות, חנויות הסופרמרקט, השק"ם וגם משרדי הממשלה. רצוי שמשווקים אלה יקבעו בעצמם את המפרט לסחורה שהם קונים, ועל ידי כך יצטרכו היצרנים ליצור סחורה בהתאם לתקנים ולמפרטים שנדרשו מהם, סחורה שתסומן בתווית המפרטת את תוכנה ומרכיביה, מחירה, ועל ידי כך תינתן אפשרות לפיקוח מתמיד ושוטף. כך נהוג במדינות רבות. אחת הסיבות להצלחה של חנות "מרכס אנד ספנסר" היא, שכל מוצר הנמכר בחנויות מוזמן על ידי החברה לפי מפרט מדויק שהם קובעים, ועליו הם שומרים בקפדנות. נודמן לי להיווכח בכך בביקור שערכתי פעם באחד מבתי־החרושת לשימורי פירות. ראיתי אלפי קופסאות של פלחי אשכוליות שהוחזרו מאנגליה על ידי "מרכס אנד ספנסר", בגלל הסיבה הפשוטה שבבדיקה שעשו התברר שבקופסאות מסוימות יש שמונה־עשר פלחי אשכוליות במקום שישה־עשר כפי שהוזמן על ידם. אמנם הממשל התאים להזמנה, אך הפלחים היו יותר קטנים, דבר המעיד על איכות יותר גרועה. מקרה זה הוכיח את הרגישות והאחריות הקיימות בבית מסחר זה. הצרכן הבריטי יכול להיות סמוך ובטוח שהוא מקבל סחורה משובחת, העומדת לא רק במבחן התקן הממלכתי; היא עברה בדיקות נוספות שעורכת הפירמה בעצמה, לפי דרישות משלה, העולות על אלה של התקן־מיל.

כבוד היושב ראש, בעירונתם של הצרכנים ונכונותם לא להשלים להיות קרבות להונאה ומרמה תלויות במידה לא קטנה הנהגתם או השרשתם של כללי המסחר ההוגן במדינה. בטיפוח תודעה זו עשו רבות בשנים האחרונות ארגוני הצרכנים, איגוד הצרכנים, והארגון להגנת הצרכן של ההסתדרות. ובדרך זו ממשיכה המועצה הציבורית לצרכנות, בראשותה של חברת־הכנסת אלונה, ויבואו על הברכה ארגונים אלה ומאות הפעילות העושות מלאכתן בהתנדבות ובנאמנות. אך יחד עם זאת יש לזכור שאר־גוים וולונטריים אלה, עם כל רצונם לפעול להגנת הצרכן, כן אפשרותם מוגבלת. בלא עזרה רחבה וסיוע מצד משרדי הממשלה — הרצון הטוב לא ידביק את הצרכנים, והפער בין ההכרחי לאפשרי ילך ויתרחב, לרעת הצרכנים והחברה בכלל.

היור"י. נבון :

מה את מציעה ?

שונאה ארבלי־אלמוזלני (מפלגת העבודה הישראלית) :
העמקתו והרחבתו של הפיקוח על המזון — זהו כורח השעה. אנו חייבים זאת להמוני הצרכנים, והנני מציעה לקיים על נושא זה דיון בכנסת.

היור"י. נבון :

רשות הדיבור לשר הבריאות.

שר־הבריאות י. ברזילי :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. חברי־הכנסת רחוק וארבלי ביססו בהרחבה את הצעתם לסדר־היום, ובצדק. הסוגיה הזאת של פיקוח על תעשיית המזון מעסיקה זה שנים את הציבוריות הרחבה ואת הממשלה על משרדיה השונים.

כידוע, הפיקוח על טיב המזון המיוצר בארץ התנהל

המשמשים מזון בסיסי לשכבות רחבות של העם. הפיקוח על ייצור נקיקים, למשל, נתון כיום בידי שלושה משרדים, אשר נציגיהם במקרים כל אחד בזמן שהוא קבע וללא שום מגע ותיאום עם מפקחי המשרדים האחרים. נציג משרד הבריאות עורך בדיקה סיטירית, נציג משרד החקלאות עורך בדיקה על טיב הבשר, נציג משרד המסחר והתעשייה עורך בדיקה על הרכב החומר. רים, רבוחי, לאחר ששלוש מייכלות מטפלות בנקיק, התוצאה לרוב היא מוצר פגום מבחינת הטיב והערך התזונתי, ועל כך יעידו המשפטים הרבים שנערכו נגד יצרני הנקיק.

חברי הכנסת, ההפרש הגדול במחיר בין הבשר הקפוא לבשר הטרי משמש לא פעם פיתוי לבעלי האטליות למכור בשר קפוא במחיר של בשר טרי, ועל כך התריעו פעם ופעמיים. על כך היו תלונות רבות של צרכנים, אך עד היום לא נקבעו סדרים ודרכי פיקוח מתאימים שימנעו או יקשו את הונאת הצרכנים. יש לקבוע סימון ברור ובלוט לבשר הטרי והקפוא, על מנת שכל קונה, בכל אטר־ליו, יוכל לבדוק איזה סוג בשר הוא קונה ולהיות בטוח שקיבל בשר בהתאם לרצונו ולמחיר ששילם.

למען מנוע מעשי זיוף והונאה בייצור המזון ושיווקו, ולמען הרתיע יצרנים מללכת בדרך זו, יש להחמיר בעונשים המוטלים על עבריינים. זיוף מזון מהווה עבירה חמורה. יש בכך לא רק מעשה הונאה של רבים, יש בכך לא פעם גם סיכון בריאות של הצרכן. גובה הקנסות המוטלים ברוב המקרים נגד עבריינים אינו גורם מרתיע מספיק. היו מקרים לא מעטים שיצרן אחד נשפט מספר פעמים בשנה והקנסות שהוטלו עליו לא הרגיעו אותו מלחזור ולהמשיך בדרך קלוקלת של ייצור מזון בניגוד לתקנים שקבעה הממשלה, כי הרווחים שהוא צבר מכך היו יותר גדולים מגובה הקנסות ששילם.

במדינה דמוקרטית, בה קיים מסחר חופשי, זכותו של הצרכן היא לדעת מה הוא קונה ובעד מה הוא משלם, ומוחבת היצרן לעדכן את הקונה האלמוני בכל האינפורמציה הדרושה לו, על מנת לדעת את טיב הסחורה, איכותה, מרכיביה, מועד הייצור שלה. על הממשלה החובה לגזור בין זכותו הלא־מיושלת של הצרכן לחובתו של היצרן, באמצעות חוקים, צווים, פיקוח וביקורת.

המצב הקיים מחייב זירוז חקיקת חוק מזון כולל, אשר יכלול את כל החוקים השונים והצווים שנתקבלו עד כה ; חוק מזון, אשר בהפעלתו יבטיח לצרכן טיב מעולה של מזון, יגן עליו מפני זיופים והונאה, יסדיר את סיומו המצרכים ומחיריהם, יאפשר פיקוח יותר יעיל, ויטיל עונשים מתאימים על עבריינים כאמצעי הרתעה ; חוק אשר יגדיר את חובותיהם של יצרני המזון והמשווקים למיניהם בכל הקשור לטיב, אריזה, החזקה, נקיון, משקל והרכב. יחד עם זאת אינני משלה את עצמי שעל ידי חקיקת חוק זה תושלם המלאכה ותובטח הגנה כוללת לצרכן. כי החוק הטוב והמקיף ביותר, ללא שמירה קפדנית על ביצועו, אין בו תועלת רבה. על כן יש להבטיח לשירות הפיקוח על המזון, שיוקם, כוח־עבודה מתאים ומספיק ; כמו כן מספר מעבדות המבצעות בדיקות כימיות ומיקרוביולוגיות, על מנת לאפשר הרחבתו והעמקתו של הפיקוח.

חברי הכנסת, שמירה על כללי המסחר ההוגן תלויה במידה מכרעת ברצונם של המשווקים הגדולים. על משווקי

של מוצרי בשר. השירותים הווטרינריים של משרד החק" לאות מקיימים פיקוח מעבדתי על כל המוצרים מן החי.

הפיקוח השוטף נמשך, ובכוונתנו — עם הפעלת השי-רות — להכניס בו שיפורים שיביאו לייעול מערכת הבי-דיקות, הן מבחינה כמותית והן מבחינה איכותית, מבלי לפגוע בשום שטח מן השטחים שציינת.

אינני בא להשיב על טענות שהושמעו כאן על אי-כות המוצרים השונים, חלקן טענות מוגזמות, חלקן אמי-תיות, ויש באמתחתי טענות רבות שלא הושמעו כאן. אינני מתכוון הפעם לעמוד באופן מריטורי על סוגיות טיבם של מוצרי מזון שונים או על דרכי הפיקוח עליהם, וכן על הפעולה התחקיתית הקשורה בכך. מן הראוי להבטיח דיון מקיף וממצה במסגרת מתאימה, ואינני רואה צורך, בשביל עצמי לפחות, להתחיל במקדמה לקראת דיון מקיף במסגרת של ועדה מתאימה.

מכיוון שיש דרכים רבות להונאת הצרכן, חייבות להימצא הדרכים והיעילות להגנות של הצרכן. קודם כל מן הבחינה הבריאותית והתברואית, אך גם מן הבחינה הכלכלית ומבחינות אחרות. והשירות לפיקוח על המ-זון ישתף ברצון פעולה — וכבר התחיל בכך — עם אי-גודי הצרכנים. גם הצרכנים מעוניינים בכך וגם משרד הבריאות מעוניין ורוצה בכך.

כפי שאמרתי, לא התכוונתי בהזדמנות זו לפרוש לפניכם את הבעיות הרבות המריטוריות, הסבוכות והח-שובות, הכרוכות בארגון הפיקוח על המזון, ואני מוכן לעשות זאת בוועדה המתאימה.

היו"ר י. נבון :

האם חבר-הכנסת רוזן מסכים לכך?

שלמה רוזן (מפ"ם) :
כן.

שושנה ארבל-אלמוזלנו (מפלגת העבודה הישראלית) :
בגלל חשיבות הנושא אני מציעה שיידון במליאה.

שר-הבריאות י. ברזילי :
אינני מתנגד שיהיה זה דיון במליאה.

משה ברעם (מפלגת העבודה הישראלית) :
אני מציע להעביר את העניין לוועדה.

היו"ר י. נבון :

יש שתי הצעות : הצעה אחת — לדון בעניין במ-ליאה ; הצעה שניה — להעביר את העניין לוועדה.

הצבעה

ההצעה להעביר את העניין לוועדה לא נתקבלה.

ההצעה לדון בעניין במליאה נתקבלה.

על-ידי רשויות שונות, הן על-ידי משרד המסחר והתע-סיה והן על-ידי משרד הבריאות, ושניהם מקיימים מער-כות בקרה הפועלות בכל ענפי הייצור. משרד החקלאות מקיים אף הוא מערכת פיקוח על מוצרים מן החי.

לפני כשנה הועלתה הצעה לאחד מערכות פיקוח אלו תחת גג של שירות לפיקוח על המזון, שמבחינה אדמיניסטרטיבית יהיה כפוף למשרד הבריאות. הצעה זו אושרה על-ידי ועדת השרים הכלכליים, אבל קשיים אד-מיניסטרטיביים עיכבו את הפעלתה. על רובם התגברנו, ואנו מניחים שנתגבר גם על האחרון : תנאים שהעמיד ועד העובדים של משרד המסחר והתעשייה להעברת עוב-דים ממשרד זה למשרד הבריאות. לכשישיתיים הבידור הזה בנציבות שירות המדינה, יופעל השירות כסדרו.

ברצוני להדגיש שפעולות פיקוח על המזון מתנהלות באופן סדיר כל הזמן, תוך שיתוף גובר והולך בין הגור-מים הנוגעים בדבר, וכאן תוארו הדברים קצת לפי המצב הקודם, לפי המציאות הישנה, אם כי עוד לא נוצרה מצי-אות חדשה לגמרי.

אחת המשימות שהוטלו על שירות המזון על-פי החלטת הממשלה היא הכנת חוק מזון כולל. זוהי מלאכה שתימשך תקופה ארוכה. הבעיה איננה יצירת חוקים חדשים, אלא בעיקר איחוד שילוב מספר רב מאד של חוקים, צווים ותקנות שהוצאו על-ידי משרדים שו-נים בתקופות שונות ולמטרות שונות, ושעלינו הוטל לשב-צם במסגרת תחקיתית אחת.

עם זאת ברצוני לציין, שאם כי אין לנו עדיין חוק מזון כולל, הרי המצב התחקיתי בשטח הפיקוח על כל האספקטים של טיב המזון עומד בדרך כלל על רמה נאותה.

תעשיית המזון בארצנו התפתחה מאד בשנים האח-רונות. קיימים אמנם מפעלים הפועלים לפי שיטות מיו-שנות, נמצאים במבנים לא מתאימים, ומשתמשים בצ-יוד מיושן. עם זאת הולך וגדל מספרם של מפעלים המ-ייצרים ברמה המקובלת בארצות מפותחות, ואנו מקווים שהתפתחות חיובית זו תישמש ושירות המזון ישמש מכ-שיר לדירבון ההתקדמות.

כיום מקיימים, כאמור, משרדי המסחר והתעשייה, החקלאות והבריאות מערכות של פיקוח על טיב המזון המיוצר בארץ. משרד הבריאות מפקח בעיקר על סטנדרט בקטריאלי — זיהומים וחומרים העלולים להיות מזיקים למזון, כגון חומרי שימור או חומרי הדברה. משרדנו מקיים כ-3,000 בדיקות בקטריאליות לשנה, מהן למע-לה משליש לבשר ומוצרים. מספרים אלה אינם כוללים בדיקות חלב, מוצרי חלב וגלידה, בהם מספר הבדיקות גדול בהרבה. גם משרד המסחר והתעשייה עורך קרוב ל-20,000 בדיקות מזון לשנה, וחלק ניכר מבדיקות אלו הוא

5. גניזת חוות-הדעת של מומחי צה"ל בקשר עם הסכנות הכרוכות

במיקום תחנת רידניג ד' בתל-אביב

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. שר הבטחון — שלא מצא זמן להתייצב היום למבחן בכנסת כדי לה-שיב על הצעה זו, הנוגעת לעניין בטחוני חיוני, למרות שהוא נמצא בבניין הכנסת — מצא זמן לפני שבועיים

היו"ר י. נבון :

אנו ממשיכים בהצעות לסדר-היום — הצעת חבר-הכנסת אבנרי : גניזת חוות הדעת של מומחי צה"ל בקשר עם הסכנות הבטחוניות הכרוכות במיקום תחנת רידניג ד' בתל-אביב. רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי.

דובר. נאמר בו בצורה חד-משמעית, כי מיקום תחנת רידינג ד' בתל-אביב יהווה סיכון בטחוני ממדרגה ראשונה — לא רק מבחינת גובה הארובה, אלא גם מבחינת עצם קיום מטרה צבאית גדולה, המושכת מפצצים במרכז גוש דן.

מטעמים מובנים איני יכול לצטט את המומחים האח-ראיים של צה"ל (אם כי יש בידי הציטטות הנוגעות בדבר). אולם אני רשאי לצטט דברים שנאמרו על ידי מומחה צבאי מדרג עליון, שהוא כעת אדור, האלוף חיים הרצוג. בשידור מעל גלי "קול ישראל", מיום ה' 14 בנובמבר 1967, הוא אמר: "לי נראה כי מבחינה בט-חנית אפשר יהיה למצוא מקום יותר נוח לעצם בעל אופי בטחוני מוחלט ובולט כזה, מאשר בתוך הריכוז הגדול ביותר של אוכלוסיה במדינה. עברנו שלוש מלחמות תוך עשרים שנה, ואין כל סימן לכך שגמרנו עם הפורענות המלחמתיות. ההתקפות הגדולות על לונ-דון, לאור היום, ב"בליץ" הגרמני, בספטמבר 1940, אשר גרמו להרס ולאבדן חיים של אורחים בהיקף גרוב ביותר, היו במגמה לפגוע בתחנות הכוח בתוך לונדון... תחנה כזאת, החייבת לבלוט, חייבת גם להוות מטרה ברורה ולגיטימית לאויב. ואם כך, לא מובן לי, מבחינה בטחונית, מדוע לשים אותה דווקא בתוך איזור מאוכלס ביותר".

אני שואל: מה קרה לדו"ח הזה? אני יודע שהוא הגיע לידי מר דיין. האם הוא גנז אותו — או שהעביר אותו לידי מר קול, המכהן כיושב-ראש הוועדה לתחנת רידינג ד'? על כל פנים ידוע לי כי מומחי צה"ל, בשיחה עם מר קול, הביעו באוזניו אותם השיקולים גם פנים אל פנים.

אם כן, יש לפנינו מקרה חד-משמעי של הכרעה בט-חנית מוסמכת נגד מיקום רידינג ד' בתל-אביב. אם כן, איך מעוזה ממשלת ישראל להמשיך בטיפול, כאילו זהו רק אחד השיקולים — אחד מני רבים — שיש להביאם בחשבון בעת ההחלטה הסופית?

האם הבטחון, האם סיכון חייהם של רבבות ומאות אלפים, הם שיקול שיש להניח אותו על כף המאזניים לעומת שיקולים של כסף, אי-נוחות של חברת החשמל, היוקרה של שר הפיתוח, סגנו ומפלגתו? האם בטחונו של קול חשוב יותר מקולו של הבטחון?

כאן מתעוררת בעיה החורגת אפילו מהעניין של רידינג ד': האם ייתכן פשרה על בטחון? האם בטחון הוא נושא לגיטימי למקח-ומכר קואליציוני, למשחק יוקרה, למאבק של קבוצות לחץ, לשיתוף פעולה בין שרים על פי העקרון של "שמור לי ואשמור לך"? האם מותר לשר הבטחון, מבלי למעול בתפקידו, לעזור לשר קול לטשטש את הסיכון הבטחוני?

כבוד היושב-ראש, הוויכוח של היום אינו על הסיכון הבריאותי הממאיר, הכרוך בתחנה זו. גם אין הוא על הוועה האסתטית, המאיימת להדקדק לעני כל עולה חדש ותייד המתקרב לחופי ישראל בים ובאוויר.

אני מעמיד לסדר-היום של הכנסת עקרון אחד פשוט: בעניין בטחוני כזה, ברגע שהבטחון אמר את דברו — נסתים הוויכוח. אחרי זה לא ייתכנו דיננים, משא-ומתן, פשרות, התייעצויות, כאילו לא נאמר דבר. הבטחון דיבר — העניין נגמר.

למסור ראיון מפורט לעתון "הארץ". בראיון זה אמר: "בטווח הקצר ביותר יש להביא בחשבון אפשרות של מלחמה רביעית... אם יתחולל סיבוב נוסף, יש להניח שהמ-דינות הערביות תפעלנה בתאומם. לא תיאום כושל כפי שהיה אשתקד, אלא תיאום אמיתי. ארבע מדינות אלו, בשתי חזיתות, בתכנית מתואמת, עלולות לפתוח בהת-קפה עלינו... אני מעריך שהרוסים נמצאים כבר עכשיו בדרך האופרטיבי. הם משתתפים כבר עכשיו בהכוננת כלים... אינני יכול לומר שלא תהייה פגיעות בעורף האז-רחי. מין מלחמה דה-לוכס, כמו שהיתה לעורף ביוני 1967 — שזה יהיה בדיוק כך, אין אני יכול לומר."

לא חשוב — לגבי הוויכוח של היום — אם מדיניות ישראלית אחרת, או ממשלה בעלת הרכב אחר, היו מסו-גלות לחולל שינוי במרחב ולמנוע את המלחמה הבאה. החשוב הוא כי שר הבטחון — האדם המוסמך מטעם ממשלת ישראל להקטנת ההערכות בטחוניות — קובע בצורה חד-משמעית כי מלחמה חדשה היא בלתי-נמנעת, כי במלחמה זו עלולים טכנאים רוסיים לכוון כלים לעבר ישראל, וכי האוכלוסיה האזרחית עלולה להיפגע קשות.

בהקשר זה אנו חייבים לשפוט את המעשים והמח-דלים של ממשלת ישראל בכלל, ושל שר הבטחון בפרט, בנוגע לבעיית מיקום תחנת רידינג ד'. והרי העובדות, ואני יודע בבטחון מוחלט שהן נכונות:

צבא-הגנה לישראל העביר לידי שר הבטחון דו"ח הכולל קביעת עמדה ברורה לגבי הקמת תחנת כוח חד-שה בתל-אביב.

בידי נמצא מכתב של ראש אג"ם, האלוף עזר וייצ-מן, למר אדר קיסרי, מזכיר מלר", מיום 28 בדצמבר 1967, לאמור: "עמדתו של צה"ל בעניין הקמתה של תחנת כוח בתל-אביב הובאה לידיעתו של שר הבטחון".

מהי עמדה זו? היא לא מוזכרת, כמובן, במכתב זה, כי אין צה"ל — כפי שמציין האלוף עזר וייצמן, בצדק, — רשאי לפרסם שיקוליו בציבור. זהו תפקידו של שר הבטחון.

שר הבטחון עצמו נשאל במליאת הכנסת, וגם בוועדת החוץ והבטחון, מהי עמדה זו. הוא התחמק מלהשיב על כך, בטענה כאילו זה נוגד את "ענייני המדינה". בפירוש לא ענייני הבטחון, אלא ענייני המדינה.

כבוד היושב-ראש, מה הם ענייני המדינה? אילו עני-יני מדינה? האם בזבוז כספי חברת החשמל, בפרוייקט שהוחלל בו בלילות-דעת פושעת, ללא אישור משרדי הב-טחון והבריאות? האם מלחמת היוקרה בין שרים בממשלת הליכוד הלאומי?

כי בסוד בטחוני — בודאי אין המדובר. ארובה של מאות מטרים אינה סודית. ההנחה כי בניין ענק חיוני עלול למשוך אליו מפצצים — גם היא אינה סודית. לא המטכ"ל המצרי, ולא המטכ"ל הסובייטי, אינם זקוקים להדרכה של מר דיין כדי לדעת אם להפציץ תחנת כוח, אשר על הקמתה מודיעים בתופים ובחצוצרות.

אם כן, מהו מסך-העשן הזה העוטף את הדו"ח הבט-חוני, עוד לפני שהעשן המרעיל של תחנת רידינג ד' ירד על תל-אביב? הרי איש אינו מבקש לדעת את פרטי החישובים הבטחוניים, אם יש בהם סוד כלשהו; המדובר הוא במסקנה שאלה הגיעו המומחים הצבאיים.

אני יכול למסור לכנסת מהי המסקנה של הדו"ח המ-

שר-הפיתוח מ. קול :

את זה תשאיר לאלה שהם המוסמכים להחליט בנדון ולא להאחראים על ענייני הבטחון. רק הם יחליטו אם זה סודי או לא סודי.

עכשיו, חברי הכנסת — הממשלה כולה, ולא שר אחד ואף לא שני שרים, שרי הבריאות והפיתוח, כפי שמג"ס לכתוב בעתונים, תחליט בנדון. גם זה ידוע. ולכן כל הדיבורים על השר קול ועל סגן השר שערי, ועל השר ברזילי, והמודעות שמפרסמים בדרך של "ציד-מכשפות" בעניין, ועכשיו גם בהתקפה על שר הבטחון — כל הדברים האלה אינם רלבנטיים.

כידוע לחבר-הכנסת אבנרי, ועדת השרים לעניין תחנת רידניג ד' החליטה שמליאת הממשלה כולה תחליט בעניין. אם הממשלה לא החליטה עד עכשיו בנדון, הרי זה מכיוון שהמומחים שהוזמנו מחוץ-לארץ, מומחי הב-ריאות והמטאורולוגיה, רק עתה מסרו את הדו"ח. אני קיבלתי את הדו"ח של המומחים רק אתמול, ואפילו לא הספקתי עדיין לעיין בו כפי שצריך. אעשה כל מה שאפשר כדי שהדיון בממשלה יתקיים בקרוב, מכיוון שהכרתי להחליט בהקדם. שום הצעה לא גובשה בינתיים בנדון. ייתכן שוועדת השרים המיוחדת תגיש לממשלה הצעה בנדון, אבל כל מה שפורסם גם בעניין זה, כאילו יש כבר הצעה מגובשת במשרד הפיתוח, או שיש עמדה סופית של שר הפיתוח או של שר הבריאות — כל הדברים האלה אינם מדויקים, ואני מודיע על כך פה בכנסת.

העניין יבוא לממשלה בקרוב, כשכל הדו"חות וכל חוות-הדעת יהיו לנגד עיניו.

משום כך חושב אני, שנאמנת הממשלה שענייני הב-טחון ובריאות הציבור יהיו בשורה ראשונה של דאגתה, וכל מה שהיא תחליט, בודאי יהיה בהתאם לצרכים. כל מה שהממשלה תחליט, יהיה ודאי בהתאם לצרכים של הבטחון, הבריאות והפיתוח של מדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר-הכנסת אבנרי מסדר-היום.

היו"ר י. נבון :

הצעה לחבר-הכנסת טיאר.

אברהם טיאר (המרכז החופשי) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. המתח סביב הד-יון על הקמת תחנת החשמל רידניג ד' עולה עם גובה הארובות. תחילה חשבתי שעניין אחד אינו מובן לי. חשבתי, איך ייתכן שהמוסדות האחראיים אינם מבינים מה שכל ילד ברחוב יכול לחוש — הסכנה להקמת מפעל רידניג בלב לבה של העיר הגדולה ביותר בארץ. כל עוד לא התחילה הבניה, איש אינו נפגע ואינו נתון בסכנה, וודאי לא אלפי אנשים. אל אי-הבטתי זו נוספה עוד שניה. השר הצהיר כאן ששום דבר לא הוחלט, שום הצעה לא גובשה סופית. הכנסת דנה בסוף המושב הקודם בחפזה בלתי-רגילה ואישרה את הצעת החוק להקמת התחנה. משרדו של השר טוען, שצפויות לנו סכנות כתוצאה ממח-סור צפוי בחשמל. ידוע שיש פרויקטים מפורטים, מקיפים ומוכנים, להקמת תחנת רידניג ד', על פרוטי פרטיהם. נמסרה לעתונות הודעה המתארת מה מספר הקילוטרים הצפויים, עם סדר-גודל הייצור, וכל תוצאותיו וחשיבותו. אני מופתע לשמוע את גירסתו האחרונה של

משה ברעם (מפלגת העבודה הישראלית) :
בכל המקרים?

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
בעניין בטחוני כזה...

ביום הראשון של מלחמת השחרור, ב-15 במאי 1948, הופצה תחנת רידניג א'. ביום הראשון של המל-חמה הבאה — זו ששר הבטחון אומר בבטחון מוחלט כי תפרוץ — עלולים חיי תושבי תל-אביב להיות תלויים בקיומה או באי-קיומה של רידניג ד' בלב העיר. האם השר קול, האם ממשלת ישראל, האם הכנסת — יקחו על עצמם אחריות נוראה זו?

היו"ר י. נבון :

רשות הדיבור לשר הפיתוח.

שר-הפיתוח מ. קול :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הכותרת על ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אבנרי היתה : גניזת דין-וחשבון של מומחי צה"ל לגבי תחנת רידניג ד'. אני רוצה להודיע באופן המוסמך ביותר מעל במת הכנסת, ששום דין-וחשבון או חוות-דעת לא נגזו. במשך כל הזמן, במי-שן השנים שחברת החשמל הכינה את תכניתה, היו מגע ותיאום מתמיד בין חברת החשמל ובין צה"ל. נצי-גים מוסמכים של צה"ל שותפו בדיונים של ועדת השרים המיוחדת לעניין רידניג ד'. חוות הדעת של מומחי צה"ל נמסרה על ידי לממשלה בזמן שדיווחתי לפניו על הב-טחון, ולכן כל מה שאמר חבר-הכנסת אבנרי לוקה באי-דייקנות, וכבר נאמר במכתב שכתב הממונה על יחסי הציבור של מערכת הבטחון ביום 6 בינואר 1968 גם למל"ז וגם לוועד הקורא לעצמו "ועד תושבי תל-אביב", שהפריטים שמסרו על עמדת צה"ל — מסרו בצורה בלתי-מדויקת לחלוטין, ובמידה רבה אף מטעה.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
תצטט את המכתב.

שר-הפיתוח מ. קול :

אינני מצטט את המכתב. אני מסביר שמכתבים כאלה נשלחו, ועל כך כבר היה פרסום בעתון, והשימוש בשם צה"ל עלול אף להביא בסופו של דבר לגרימת נזק בטחוני.

לכן אני מתפלא מאד על כך שמופיע מעל הבמה חבר כנסת, והוא אומר בודאות ששר הבטחון, או שר הפי-תוח, גזו איזה דין-וחשבון.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
הם גזו אותו מעיני הציבור.

שר-הפיתוח מ. קול :

ענייני הבטחון אינם לדיון רחב בציבור, אדוני חבר-הכנסת אבנרי, אלא הם לדיון בממשלה, בשעה שהיא תעסוק בנושא זה. ואני שומע זו הפעם הראשונה שעי-יני בטחון חשובים, כפי שאתה מדבר עליהם, מדפיסים עליהם מודעות בעתונים או כותבים עליהם בעתונים.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש) :
אין שום סוד בעניין זה.

אחרת. אני מקווה שלא שינית את עמדתך הפרלמנטרית הציבורית מאז הקמת מפלגת העבודה הישראלית.

התנגדותי לבניית התחנה אינה תוצאה של שלילת המראה האסתטי של נוף תל־אביב לעתיד. ההתנגדות אינה מתמצית בדאגת הבריאות, הלכה למעשה, של האזרחים בלבד, אם כן, בתשובה לשאלות וגם בהשיבו לאחת ההצעות לסדר־היום — אמר שר הבריאות בפירוש: תנאי בלייבור הוא ארובה בגובה של 271 מטר. ומס־ביב לזה אין ויכוח. עמדתנו הוכתבה לנו גם מהסיבות של גרימת אסון פסי, ועכשיו אין אנשי הצבא מתעל־מים מסכנה זו.

אם היו תכניות, יכולה הממשלה לשנות אותן בלי שום חשש. הממשלה יכולה גם להפסיד סכומי כסף גי־כרים למען הבטחת חיי תושביה של תל־אביב־יפו.

אנחנו פונים לממשלה ומבקשים בירור נוסף בוועדת החוץ והבטחון, כדי לבחון מחדש את כל התנאים והני־מוקים, בלי שהציבור יעמוד על פרטים שאין לגלותם. אם הדבר הוא סודי — הצעתי דרך. אני רוצה להיות משוכנע שהשר יקבל את הצעתי. אופתע מאד אם לא יעשה כך. על כל פנים, אני מבקש ממנו מאד לחשוב מח־דש — אם התכנית לא גובשה, כפי שהוא מסביר — לח־שוב היטב ולהעביר את הדיון לוועדת החוץ והבטחון. כי בעתונות לא היתה שום הכחשה שהדו"ח של מומחי צה"ל אינו נמצא בידי אותה ועדה או בידי הממשלה שדנה בעניין.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
לא היתה הכחשה שהדו"ח אומר שיש בזה סיכון בטחוני.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת החוץ והב־טחון.

הי"ר י. נבון:
רשות הדיבור לשר הפיתוח.

שר־הפיתוח מ. קול:
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. לצערי הרב, אינני יכול לקבל את ההצעה של חבר־הכנסת טיאר. אני רוצה לומר בוודאות שיש משום נזק בטחוני בכתיבה הזאת ובדיון הזה ובהצגה כזאת של העניינים כפי שהוצגו על ידי שני חברי הכנסת שדיברו פה. יש בכך גם נזק לב־ריאות הציבור, מכיוון שלא צריך להדיר שנתם של אנ־שים ללא סיבה, כפי שעושים על־ידי ההיסטריה שיוצרים בציבור והמודעות שמפרסמים.

כבר אמרתי שהממשלה חיכתה לממצאים של המומ־חים הבין־לאומיים. אמרתי שהדו"ח נמסר לי רק אתמול על־ידי שר הבריאות. מאחר שהממצאים האלה הוגשו, הדון הממשלה בקרוב בנושא זה. אני יודע מעט מאד עניינים שיקבלו תשומת לב מיוחדת כמו הנושא הזה, מכיוון שזה יוחלט במליאת הממשלה. לכן אמרתי פה קודם, שכל הדינים וחשבונות וכל חוות־הדעת בענייני בריאות, בענייני בטחון ובענייני חשמל — הכל יבוא לממ־שלה. היא כבר שמעה פעם חלק מהדברים, היא רצתה לקבל ממצאים נוספים, עכשיו הוגשו ואינני רואה שום

השר, אם כי אינני מטיל ספק בנכונותה ומבין שהממשלה נסוגה מעמדתה הקודמת. טוב היא עושה בשיקולה הנוסף, ולא חשוב אם הבדיקה המחודשת נובעת מלחץ ציבורי, או של חברי הכנסת, או לא. התוצאה החיובית והנכונה היא העיקר.

חבר־הכנסת אבנרי, למשל, אמר שהדו"ח של צה"ל גגנו. יכול להיות שהשר צודק בדבריו, והדו"ח לא גג־נו, אבל אני מוכן לתקן את הניסוח ולהבין שהדו"ח קיים ודינים בו, מתלבטים סביבו. עובדה היא, שצה"ל מתנגד להקמת דיזינג ד' בתל־אביב, והצביע על הסכנות הכרוכות במיקומה.

שר־הפיתוח מ. קול:
מי אמר שזו עובדה?

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
כך הבינותי וכך נשמע מפי השר בנאומו.

אותם נציגי צה"ל שהשתתפו בדיון, האם לא ידעו שבתכנית יש ארובה כה גבוהה ושתנאי משרד הברי־אות הוא שהיא תגיע לגובה של לא פחות מ־271 מטר? ייתכן שבדיונים פרלמנטריים לא התנגדו. כאשר שינו את גובה הארובה, קמה התנגדות. אמר מישוה בהלצה, שלא הדיונים על הגבולות יגרמו להתפרקות הממשלה, אלא גובה הארובה. אותם נציגי צה"ל — ייתכן שידחפו את הממשלה לרוויזיה בעמדתה.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):
למה יפריע לצה"ל גובה הארובה? מיקום התחנה יכול להפריע.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
בודאי גם זה, וזה טבעי. זה יכול לקרות.

אני מוכן להציע פתרונות לטענות השר הנוגעות לצורך בסודיות הדינים המתנהלים במוסדות האחראיים. הוא הביא נימוק משכנע ורצוני מאד מבחינה ציבורית. אסור להביא לפני הציבור את ענייני הבטחון, את ההנ־מק הבטחוני. סבורני שיש להסכים לכך. אך קיימת ועדת החוץ והבטחון; יואיל נא השר בטובו להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והבטחון, אף אם סיכומיה בדיון החשוב, שעליו אנו גם מתווכחים, ומסקנותיה לא יונחו על שולחן הכנסת.

משה ברעם (מפלגת העבודה הישראלית):
מספר חברי הממשלה גדול ממספר חברי ועדת החוץ והבטחון.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
אבל זאת משאלה של הכנסת. אין אנו יכולים להת־עלם מרצונם של נבחרי האומה.

משה ברעם (מפלגת העבודה הישראלית):
מותר לי לסמוך על השיקול של הממשלה.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
אז מדוע בכלל להביא את העניינים לכנסת? הרי הממשלה אחראית, ועכשיו יש מפלגת רוב אחת הקובעת ומחליטה. ובאמת אין צורך להביא את העניינים לכנסת. אני מופתע, חבר־הכנסת ברעם. גישתך הרגילה היתה

חוברת י"ג, ישיבה רמ"ה, כ"ג טבת תשכ"ח (24 ינואר 1968)

— הצעות לסדר-היום (קול, נבון); הודעה אישית של חבר-הכנסת א. טיאר (נבון, טיאר) —

צורך שהעניין הזה יועבר לוועדה של הכנסת. הממשלה תחליט בעניין זה ואז היא תפרסם את עמדתה.

היום אינני יודע בעצמי מה תהיה עמדתה, ושום שר אינו יודע מה תהיה ההחלטה הסופית של הממשלה בנדון. לכן אינני רואה על מה נבוא להתדיין בוועדה של הכנסת כשאין עוד בכלל החלטה של הממשלה. הממשלה תחליט ותפרסם את דעתה. תמיד יש רשות לחבר כנסת לבוא בהצעות, אבל נדמה לי שעכשיו זה מוקדם.

נכון מה שאמר חבר-הכנסת טיאר, היתה פעם הצעה וזו הובאה לכאן, ועל יסוד ממצאים שהיו נתקבל חוק. החוק הזה נתן סמכות לממשלה להחליט. בהתאם לחוק זה תחליט עכשיו הממשלה, לפי הסמכות שבידה.

לכן נדמה לי שאין לנו על מה לדון בשלב זה בוועדה של הכנסת. משום כך אני מציע שהעניין יוסר מסדר-היום. ואני אומר שוב: ממשלת הליכוד הלאומי — כל ממשלה בישראל — יכולה להיות נאמנה על ענייני הבריאות וענייני

היו"ר י. נבון:

אנו עוברים להצבעה. לפנינו שלוש הצעות: לדון בהצעה לסדר-היום במליאת הכנסת; להעבירה לוועדת החוץ והבטחון; להסירה מסדר-היום.

ה הצ ב ע ה

ההצעה לערוך דיון על העניין במליאה לא נתקבלה.

בעד ההצעה להעביר את העניין לוועדת

4 — החוץ והבטחון

נגד 10 —

ההצעה להעביר את העניין לוועדת

החוץ והבטחון לא נתקבלה.

ההצעה להסיר את העניין מסדר-היום נתקבלה.

ה. הודעה אישית של חבר-הכנסת א. טיאר

פוייציה, בעל כורחו, והפך את הישיבה באופוזיציה לאידיאולוגיה, ועתה הוא מסתחרר מן הרשות הזמנית שניתנה לו להסתופף בצל המשטר.

אני רק רוצה להדגיש, שרק במשטרים טוטליטריים מן הסוג שבהם היה חבר-הכנסת ד"ר בדר בשעתו, המדינה והממשלה חד הן. אוי ואבוי למי שנתן ביטוי להשקפה זו מעל במת הכנסת הישראלית.

אשר לי, אני גאה בכך שעל השידות של חברי ושלי למדינה לא נקבל תעודות מחבר-הכנסת בדר ודומיו.

היו"ר י. נבון:

הישיבה הבאה — ביום שני, בשעה 16.00. ישיבה זו נעולה.

היו"ר י. נבון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת טיאר, להודעה אישית.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אתמול, בדיון על חוק מס רכוש וקרן פיצויים, בתשובה לקריאת-ביניים שלי, אמר חבר-הכנסת ד"ר בדר מסיעת גח"ל, כי "מי שאינו תומך במדינה, אינו יכול לתמוך בממשלת הליכוד הלאומי לשעת-חירום", כלומר, שמי שאינו תומך בממשלה מתנגד למדינה. אני רואה לי לחובה להגיב על כך, בראש וראשונה למען כבודם של שני בני המשרתים בצה"ל.

אכן, שום דבר לא יפתיע אותי שעה שייאמר על-ידי מי שישב כל השנים — גם בימי חירום קיצוניים — באו-

הישיבה נעולה בשעה 15.15.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות רמ"ג – רמ"ה

- א. שאילתות.
- ב. חוק התקציב לשנת 1968/69, תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה) – סיום הדיון ותשובת השר.
- ג. חוק ועדות חקירה, תשכ"ח – 1967 (קריאה ראשונה) – תשובת השר.
- ד. חוק מילווי פיתוח (תיקון מס' 7), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- ה. החלטת ועדת הכנסת בדבר הוספת סעיף 31 לתקנון הכנסת.
- ו. מהות תרבות החיים בדמוקרטיה פעילה (הצעות חברי-הכנסת צ. צימרמן וש. אלוני).
- ז. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת-חירום), תשכ"ח – 1968 (קריאה שנייה ושלישית).
- ח. הצעות לסדר-היום.
- ט. חוק גנים לאומיים ושמורות טבע (תיקון מס' 2), תשכ"ח – 1967 (קריאה ראשונה).
- י. חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), תשכ"ח – 1967 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק החסינויות וזכויות היתר הדיפלומטיות והקונסולריות, תשכ"ח – 1967 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גימלאות) (תיקון מס' 5), תשכ"ח – 1967 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק שירותי הכבאות (תיקון), תשכ"ח – 1968 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון), תשכ"ז – 1967 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק למניעת הונאה בכשרות, תשכ"ו – 1966 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 26), תשכ"ה – 1965 (קריאה ראשונה).
- יז. בעיית צווי ריתוק (הצעת חברי-הכנסת ת. טובי).
- יח. הרג בדרכים (הצעת חברי-הכנסת ט. סנהדראי).

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות רמ"ג – רמ"ה

551. ש. רוזן (מפ"ם): פיקוח על תעשיית המזון.
553. ש. ארבל-אלמוזלינו (מפלגת העבודה הישראלית): פיקוח על טיב המזון ואיכותו.
570. ר. הקטין (מפלגת העבודה הישראלית): המל"חמה בסרסורי זנות.
575. פ. זוארץ (מפד"ל): תיקון הנחיות לקביעת זכויות למענקי זיקנה.
578. א. אבנרי (העולם הזה-כוח חדש): גיוס חוות-הדעת של מומחי צה"ל בקשר עם הסכנות הבטחוניות הכרוכות במיקום תחנת רידינג ד' בתל-אביב.

ג. הצעת תיקון לתקנון הכנסת

הוספת סעיף 31א

- 31א. (א) נראה ליושב-ראש הכנסת, לאחר התייעצות עם ועדת החוץ והבטחון, שהעלאת ההצעה לסדר-היום והדיון בה במליאת הכנסת עלולים לפגוע בבטחון המדינה, לא יאשר את ההצעה כאמור בסעיף 31 אלא יעבירה לוועדת החוץ והבטחון.
- (ב) ועדת החוץ והבטחון תשמע את המציע ותחליט אם לדון בהצעה או להסירה מסדר-היום; החליטה הוועדה לדון בהצעה, דין ההצעה כדין עניין שמסרה הכנסת לדיון בוועדה זו.

השגות לתיקון הנ"ל

א. אבנרי מציע:

ההצעה אשר יהיה רשאי לנמק מדוע לדעתו אין בהעלאת ההצעה כדי לפגוע בבטחון המדינה.

במקום הצעת הוועדה יבוא:

(ב) החליטה ועדת החוץ והבטחון כי אין להעלות את ההצעה לסדר-היום לדיון במליאת הכנסת, תחליט הוועדה אם לדון בהצעה או להסירה מסדר-היום.

31א. (א) נראה ליושב-ראש הכנסת שהעלאת ההצעה לסדר-היום והדיון בה במליאת הכנסת עלולים לפגוע בבטחון המדינה, יעביר את ההצעה לוועדת החוץ והבטחון, אשר תחליט אם לאשר את העלאת ההצעה לדיון במליאה אם לא.

החליטה הוועדה לדון בהצעה, דין ההצעה כדין עניין שנמסר על-ידי הכנסת לדיון בוועדה זו.

בעת הדיון בוועדת החוץ והבטחון יהיה נוכח גם בעל

יבוא: "תידון ההצעה בישיבה סגורה של מליאת הכנסת".
אחרי זה יבוא:

"סעיף קטן (א) כפוף לנאמך בסעיף 26 בתקנון הכנסת".

(2) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) חבר הכנסת רשאי לערער לפני ועדת הכנסת על החלטת היושב-ראש; הוועדה תדון בערעור בישיבתה הקרובה".

המציע יהיה נוכח בכל עת הדיון עד ההצבעה בוועדה ועד בכלל.

ת. טובי מציע:
להסתפק בהחלטת הנוהל שנתקבלה על-ידי ועדת הכנסת ביום 26 בדצמבר 1950.

ש. מיקוניס מציע:
(1) בסעיף קטן (א), במקום "לא יאשר את ההצעה כאמור בסעיף 31 אלא יעבירה לוועדת החוץ והביטחון"

ד. הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת-חירום), תשכ"ז-1968

2. תחילה
תחילתו של חוק זה היא ביום פקיעתו של התקנות לפי חוק סדרי השלטון והמשפט (הוראות שעה), תשכ"ז-1967.⁽²⁾

תוספת (סעיף 1)

יראו אותו כאילו הפגיעה בעבודה אירעה ערב היותו למתנדב;

(3) מתנדב שאינו מהסוג האמור בפסקה (1) או (2) -

(א) ייחשב לגבי ההתנדבות לעבודה כאדם המצוי בהכשרה מקצועית לפי סעיף 16 (א) (2) לחוק הביטוח אם הוא מתחת לגיל 18 ועבודתו בהתנדבות תיחשב כהכשרתו המקצועית;

(ב) ייחשב לגבי ההתנדבות לעבודה כעובד ועבודתו בהתנדבות תיחשב כעבודה שלגביה מתקיימים יחסי מעביד ועובד אם הוא בן 18 ומעלה.

3. מינימום גימלה
לגבי מתנדב כאמור בתקנה 2 (1) או (2), אם היתה ההכנסה שלו מחושת הגימלה לפי חלק ב' לחוק הביטוח פחותה מ-15 לירות ליום תחושב הגימלה כאילו היתה אותה הכנסה 15 לירות ליום.

4. חישוב דמי הביטוח
המעסיק ישלם דמי ביטוח נגד פגיעה בעבודה (להלן - דמי ביטוח) במקרים הבאים בלבד:

(1) בעד מתנדב כאמור בתקנה 2 (3) (א) - לפי הכללים שבתקנה 27 (א) לתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח מפני פגיעה בעבודה), תשי"ד-1954⁽⁵⁾ (להלן - התקנות בדבר פגיעה בעבודה);
(2) בעד מתנדב כאמור בתקנה 2 (2) או 2 (3) (ב) - לפי שכר של 15 לירות ליום, ושיעור

1. הארכת תוקף
תקפן של תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת-חירום), תשכ"ז-1967⁽¹⁾, בנוסח המפורש בתוספת, מוארך בזה עד יום י' בטבת תשכ"ט (31 בדצמבר 1968).

1. הגדרות
בתקנות אלה -

"התנדבות לעבודה" - עבודה בהתנדבות בעסק, במפעל, במשק ובשירות ציבורי ושלא על מנת לקבל פרס;

"משק" - עבודה חקלאית ושירותים חקלאיים;
"מתנדב" - מי שעושה בהתנדבות לעבודה אצל הזולת;

"המעסיק" - מי שאצלו מועסק המתנדב;
"חוק הביטוח" - חוק הביטוח הלאומי, תשי"ד-1953⁽³⁾;

"עובד" ו-"עובד עצמאי" - כמשמעותם בסעיף 1 לחוק הביטוח;

"מועד תשלום" - כמשמעותו בתקנות הביטוח הלאומי (גביית דמי ביטוח), תשי"ד-1954⁽⁴⁾.

2. דינו של מתנדב לעניין חוק הביטוח
לעניין חלק ב' לחוק הביטוח:

(1) אדם שבאותו פרק זמן שבו הוא מתנדב הוא גם מבוטח כעובד שמעבידו חייב לפי חוק הביטוח בתשלום דמי ביטוח בעדו, או כעובד עצמאי - רואים אותו כעובד אצל אותו מעביד או כעוסק במשלח ידו כעובד עצמאי, לפי העניין, גם לגבי הזמן שבו הוא מתנדב כאמור;
(2) מי שתכופ לפני היותו מתנדב היה מבוטח כעובד ייחשב לגבי ההתנדבות לעבודה כעובד, ועבודתו בהתנדבות תיחשב כעבודה שלגביה מתקיימים יחסי מעביד ועובד, ולעניין חישוב הגימלה

⁽¹⁾ ק"ת 2057, תשכ"ז, עמ' 2607.

⁽²⁾ ס"ח 508, תשכ"ז, עמ' 132.

⁽³⁾ ס"ח 137, תשי"ד, עמ' 6; ס"ח 461, תשכ"ה, עמ' 208.

⁽⁴⁾ ק"ת 440, תשי"ד, עמ' 649.

⁽⁵⁾ ק"ת 440, תשי"ד, עמ' 650.

שניתנה בטעות או שלא כדין, והסעיפים 105, 106, 107, 108 ו-111 לחוק הביטוח והתקנות לפיו יחולו בשינויים המחוייבים; לעניין תקנות אלו יוסף ברשימת בעלי דין לפי סעיף 105 לחוק הביטוח „המעסיק“.

7. תחולה

תקנות אלה יחולו על התנדבות לעבודה שנעשתה בתקופה כלשהי מיום ח' באייר תשכ"ז (18 במאי 1967) ואילך.

8. השם

לתקנות אלה ייקרא „תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנד-בים לעבודה בשעת-חירום)“, תשכ"ז-1967."

דמי הביטוח הוא לפי סעיף הסיכון של מקום העבודה בהתנדבות, כאמור בתוספת הראשונה לתקנות בדבר פגיעה בעבודה.

5. הגשת דו"ח

המעסיק יגיש במועד תשלום דמי הביטוח רשימה שמית של מתנדבים המועסקים אצלו עם ציון מספר תעודת הזהות של כל אחד מהם, או מספר הדרכון, לפי העניין.

6. סמכות בתי הדין לביטוח לאומי

בית הדין לביטוח לאומי שהוקם לפי חוק הביטוח תהיה לו הסמכות הייחודית לדון ולפסוק בכל תביעה לגימלה לפי תקנות אלה ובכל תביעה להחזרת גימלה

סיכום הישיבות

ישיבה רמ"ג (כ"א בטבת תשכ"ח – 22 בינואר 1968)

היו"ר – ק. לוז; ד. נצר.

א. מ"מ מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. בהמשך הדיון על חוק התקציב לשנת 1968/69, תשכ"ח – 1968, קריאה ראשונה, השתתפו: א. בהיר, י. קרמרמן, מ. ברעם. שר האוצר פ. ספיר השיב למשתתפים בדיון על התקציב.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ג. ב. אזניה (יו"ר ועדת הכנסת) הביא לאישור תיקון לתקנון הכנסת. השגות להצעה העלו חברי הכנסת:

א. אבנרי, ת. טובי. ב. אזניה השיב למשיגים.

הוחלט: לאשר את התיקון.

ש. תמיר מסר הודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצבעה.

ישיבה רמ"ד (כ"ב בטבת תשכ"ח – 23 בינואר 1968)

היו"ר – ט. סנהדראי; א. תלמי.

א. ב. אזניה (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על הקמתה של סיעת מפלגת העבודה הישראלית בכנסת.

ב. ראש הממשלה ל. אשכול השיב על 15 שאלות של חברי הכנסת: י. תמיר, א. אבנרי, ג. כהן, א. שוסטק, א. טיאר, ש. כהן-צידון, ש. ארבל-אלמוזלנו, א. חביבי.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין השיב על 5 שאלות של חברי הכנסת: א. אבנרי, ת. טובי, ד. לוי, ש. אלוני.

שר התיירות והפיתוח מ. קול השיב על 4 שאלות של חברי הכנסת: ש. מיקוניס, ש. כהן-צידון, ד. לוי, ש. תמיר.

שר-הדואר י. ישעיהו-שרעבי השיב על 7 שאלות של חברי הכנסת: ג. שם-טוב, ד. לוי, א. טיאר, א. אבנרי, ט. סנהדראי, ש. מיקוניס.

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 6 שאלות של חברי הכנסת: מ. ידיד, פ. זוארק, א. טיאר, ש. מיקוניס, ט. סנהדראי, ש. ארבל-אלמוזלנו.

ג. סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר הביא לקריאה ראשונה חוק גנים לאומיים ושמורות טבע (תיקון מס' 2), תשכ"ח – 1967. בוויכוח השתתפו: י. תמיר, א. תלמי, ש. י. גרוס, ש. אלוני, א. אבנרי, א. שוסטק, ש. מיקוניס, י. רפאל. סגן שר הפנים השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הפנים.

ד. מ. ארם (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שניה חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (ביטוח מתנדבים לעבודה בשעת חירום), תשכ"ח – 1968.

הוחלט: לקבל את החוק.

ה. שר-האוצר פ. ספיר הביא לקריאה ראשונה חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 7), תשכ"ח – 1968. בווי-

כוח השתתפו: י. בדר, ו. שם-טוב. שר האוצר השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ו. שר-האוצר פ. ספיר הביא לקריאה ראשונה חוק מס רכוש וקרן פיצויים (הוראת שעה), תשכ"ח – 1967. בוויכוח השתתפו: י. בדר, א. שוסטק, ש. מיקוניס, י. קרגמן, ו. שם-טוב. שר האוצר השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ישיבה רמ"ה (כ"ג בטבת תשכ"ח – 24 בינואר 1968)

היו"ר – ד. נצר; י. נבון.

א. מ"מ מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. שר-הבטחון מ. דיין השיב על 13 שאלות של חברי הכנסת: א. אבנרי, י. תמיר, ש. אלוני, מ. ידיד, א. חסין, ש. ארבל-אלמוזלנו, ש. מיקוניס, ת. טובי, ג. פלד.

שר-הבריאות י. ברזילי השיב על 4 שאלות של חברי הכנסת: ש. מיקוניס, מ. ביבי, ש. ארבל-אלמוזלנו, ט. סנהדראי.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר השיב על 10 שאלות של חברי הכנסת: ש. אלוני, א. טיאר, ו. שם-טוב, א. חביבי, ח. כהן-מגורי, מ. ידיד, ד. הקטין.

סגן שר החינוך והתרבות א. ידלין השיב על 3 שאלות של חברי הכנסת: ש. ארבל-אלמוזלנו, א. ורדיגר.

ג. ב. אזניה (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על חילופי גברי בוועדת הכספים.

ד. פ. זוארק הגיש הצעה לסדר-היום על תיקון הנחיות לקביעת זכויות למענקי זיקנה. שר-הסעד י. בורג השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת השיירות הציבוריים.

ה. ר. הקטין הגיש הצעה לסדר-היום על המלחמה בסרסורי זנות. שר-המשפטים י. ש. שפירא השיב להצעה.

הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ו. ש. רוזן הגיש הצעה לסדר-היום על פיקוח על תעשיית המזון. ש. ארבל-אלמוזלנו הגיש הצעה לסדר-היום על פיקוח על טיב המזון ואיכותו. שר-הבריאות י. ברזילי השיב להצעות.

הוחלט: לקיים דיון על העניין במליאת הכנסת.

ז. א. אבנרי הגיש הצעה לסדר-היום על גניזת חוות-הדעת של מומחי צה"ל בקשר עם הסכנות הבטחוניות הכרוכות במיקום תחנת רידניג ד' בתל-אביב. שר-הפיתוח מ. קול השיב להצעה. א. טיאר הציע להעביר את העניין לוועדת החוץ והבטחון. שר הפיתוח השיב לו.

הוחלט: להסיר את העניין מסדר-היום.

ח. חבר-הכנסת א. טיאר מסר הודעה אישית.

תוכן הענינים

עמוד

הישיבה המאתיים וארבעים ושש של הכנסת השישית (כ"ח טבת תשכ"ח – 29 ינואר 1968)

831	א. מסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת
	ב. שאלות ותשובות
831	1. ידיעה על פעולות הריסה בכפר אכזיב
831	2. בירורים בדבר מקום הימצאו של מר מ. ג. גנס מכפר בורקי
831	3. העמדת אנשי משמר הגבול לדין בבית-משפט אזרחי
832	4. התאמת רכב המשטרה לצרכיה השוטפים
832	5. פרטים על פעולותיה של חברת "שיכון ופיתוח לישראל"
833	6. פעולות להטבת תנאי הדיור בחצור
833	7. דחיית הקמתן של 40 יחידות דיור בנוה-זוהר
833	8. דיור לזוגות צעירים
834	9. דירות לשיכון עולים בירושלים המערבית והמזרחית
834	10. הוספת דירה למשפחת בן-הרוש שבחיפה
834	11. דיור זול לסטודנטים בבאר-שבע
835	12. דירות לעולים באזור הנגב
835	13. פיקוח הממשלה על פעולותיה של חברת "שיכון ופיתוח לישראל"
836	14. שמירת שבת בשיכונים חברות ציבוריות
836	15. בניית דירות באשקלון
836	16. שמירת שבת בשיכונים "עמידר"
836	17. ביטול מינויו של מנכ"ל משרד השיכון לשמש בתפקיד יושב-ראש הרשות לבינוי ופינוי משכנות עוני
837	18. ביצוע תכניות בניה בירושלים
837	19. דחיית הקמתן של 40 יחידות דיור בנוה-זוהר
837	20. מחירי דירות של מפעל החסכון לבניין
838	21. ממצאי חקירה בדבר אי-היענות אניה גרמנית לקריאות הצלה של האניה "השלושה"
838	22. שימוש במנועי דיזל במוניות
839	23. ביצוע התקנות למניעת זיהום האוויר
839	24. העלאת דמי הנסיעה בתחבורה הציבורית
839	25. משא-ומתן בדבר תפעול נמל חיפה
840	26. הגבלות במתן היתרים להסעת נוסעים במשאיות
840	27. החניית מכוניות רופאים
840	28. העלאת רמת הלמידים בבתי-הספר לנהיגה
841	29. משא-ומתן בדבר תפעול נמל חיפה
841	ג. חוק התקציב לשנת 1968/69, תשכ"ח – 1968 (קריאה שניה) – משרד החקלאות

הישיבה המאתיים וארבעים ושבע של הכנסת השישית (כ"ט טבת תשכ"ח – 30 ינואר 1968)

869	א. מסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת
	ב. שאלות ותשובות
869	1. מניעת פגיעה בעדרים ובחיות-בר מוגנות על-ידי פיזור גרגרי חיטה מורעלים בשדות
869	2. ההכנסה הממוצעת של חקלאי ערבי
869	3. העלאת דמי החכירה של קרקע חקלאית
870	4. פרטים על נסיעות לחוץ-לארץ מטעם משרד החקלאות
870	5. נקיטת אמצעים לצמצום פער התיווך בשיווק תוצרת חקלאית

עמוד

870	6.	מניעת הרעלת דגים בנחל אלכסנדר
871	7-8.	מניעת זיהום נחל אלכסנדר
871	9.	אמצעים למניעת זיהום המים
871	10.	סיבת הפיגור ביצוא הדורים
871	11.	פיקוח תברואי על הבשר הקפוא המיובא
872	12.	התייקרות מצרכי יבוא לצורכי חקלאות
872	13.	אמצעים למניעת זיהום המים
872	14.	פיקוח על פעולות המועצה לשיווק פרי-הדר
872	15.	השפעת הפיחות על מחירי חומרי הגלם לחקלאות
873	16.	קיום התנאים המזכים קבלת קרקע לנחלה חקלאית
873	17.	עיבוד קרקעות של כפרים ערביים בסביבת לטרון
873	18.	קליטת הסרדינים מהמדגה המקומי על-ידי תעשיית שימורי הדגים
874	19.	תלונה על מטריד הנגרם על-ידי קידוח מים בשכונת גבעת-מרדכי בירושלים
874	20.	השפעת צמצום מכסות הייצור בענף הלול על בעלי משקים זעירים
874	21.	ביצוע המלצות הוועדה לבדיקת פער התיווך בשיווק תוצרת חקלאית
874	22.	מניעת פגיעה במשקים זעירים עקב צמצום ייצור הביצים
874	23.	פיצויים למגדלי סלק-סוכר שנגרמו להם הפסדים עקב מלחמת ששת הימים
875	24.	איסום עודפי ביצים ושיווקם
875	25.	חלוקת המספוא וקיצובו
875	26.	נתונים על מלאי החמאה
875	27.	נתונים על עודפי תוצרת חקלאית
876	28.	מניעת עודפים בייצור החקלאי
876	29.	פיצויים לחקלאים שגידוליהם נפגעו על-ידי השלג והברד
876	ג.	חוק ועדות חקירה, תשכ"ח-1967 (קריאה ראשונה)
880	ד.	מהות תרבות החיים בדמוקרטיה פעילה - דיון
897	ה.	חוק מרשם האוכלוסין (תיקון מס' 2), תשכ"ח-1968 (קריאה שניה וקריאה שלישית)
898	ו.	חילופי גברי בוועדות הכנסת

הישיבה המאתיים-וארבעים ושמונה של הכנסת השישית (א' שבט תשכ"ח - 31 ינואר 1968)

899	חוק התקציב לשנת 1968/69, תשכ"ח-1968 (המשך הדיון) - משרד החקלאות
-----	---

נספחות

910	א.	סדר-היום לישיבות רמ"ו-רמ"ח
910	ב.	הצעת חוק מרשם האוכלוסין (תיקון מס' 2), תשכ"ח-1968
910		הסתייגות לחוק הנ"ל
911		סיכום הישיבות